

บทที่ 1

การเตรียมความพร้อมด้านการเงิน การคลัง และการค้าการลงทุน เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

1

บทนำ

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียนใน 3 ด้าน ได้แก่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community - APSC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community - ASCC) เพื่อให้ภูมิภาคอาเซียนเป็นประชาคมที่มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภูมิภาค มีสังคมที่เอื้ออาทร และสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนถือเป็นหนึ่งในสามเสาหลักที่มีความสำคัญ และมีเป้าหมายที่จะทำให้อาเซียนมีตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน ซึ่งจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน รวมถึงสร้างอำนาจการต่อรองและศักยภาพในการแข่งขันของอาเซียนในเวทีเศรษฐกิจโลก

อย่างไรก็ดี การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนำมาทั้งโอกาสและประเด็นท้าทายสำหรับการดำเนินนโยบายด้านการค้าการลงทุน ตลาดการเงิน และภาวะการคลังของประเทศไทย โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่จะเปลี่ยนแปลงไปอันเป็นผลมาจากการที่การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนส่งผลกระทบต่อโครงสร้างการผลิต ภาคการลงทุนซึ่งจะมีผลต่อเนื่องถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการเคลื่อนย้ายกำลังแรงงาน ภาคการเงินโดยเฉพาะโครงสร้างการออมและการลงทุนในภูมิภาคที่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไป และภาคการคลังซึ่งการแข่งขันทางด้านภาษีเพื่อดึงดูดเงินลงทุนจากต่างชาติจะรุนแรงขึ้นนอกจากนี้ การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังมีแนวโน้มที่จะมีอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนินนโยบายการเงินและการคลัง การวิเคราะห์และความเข้าใจถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ จะทำให้สามารถออกแบบนโยบายและมาตรการภายในประเทศให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อตกลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการเตรียมการเพื่อให้สามารถบริหารความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างการค้า การผลิต การลงทุน ตลาดเงิน และตลาดทุน ที่เกิดจากการเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และนำเสนอแนวทางการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของประเทศที่เกิดจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งในด้านการดำเนินนโยบายการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศการบริหารจัดการด้านการเงินทั้งทางด้านการดำเนินนโยบายการเงิน และการเตรียมการในตลาดเงินและตลาดทุน รวมถึงการดำเนินมาตรการทางการคลัง พร้อมทั้งนำเสนอกลไกการขับเคลื่อนแนวทางการดำเนินนโยบายดังกล่าวเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในช่วงก่อนและหลังการเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้ได้เตรียมมาตรการรองรับเพื่อบรรเทาความรุนแรงของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วทั้งที่ และให้ประเทศไทยสามารถใช้ประโยชน์จากรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนในการสร้างโอกาสการพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างเต็มศักยภาพ และสนับสนุนการเจริญเติบโตและสร้างความมั่นคงให้กับภูมิภาค

2

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: พันธกรณีการเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2.1 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นชอบเมื่อปี 2545 ให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน” ภายในปี 2558 เพื่อให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือระหว่างประเทศสมาชิกโดยเสรี ส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน ลดช่องว่างของระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียน และส่งเสริมให้อาเซียนสามารถรวมตัวเข้ากับประชาคมโลก โดยกำหนดยุทธศาสตร์การก้าวไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่สำคัญ ดังนี้

2.1.1 การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน (Single Market and Single Production Base) โดยจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินลงทุน อย่างเสรีมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การใช้กฎระเบียบ การค้าในประเทศสมาชิกทั้งหมดเป็นอย่างเดียวกัน ทั้งในด้านมาตรฐาน คุณภาพ ราคา อัตราภาษี รวมถึงกฎระเบียบในการซื้อขาย การขจัดมาตรการและข้อกีดกันต่างๆ และการมีมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้า เงื่อนไขการเคลื่อนย้ายบุคคลสัญชาติอาเซียน ประเภทบริการและการลงทุนที่เสรี

2.1.2 การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง (Highly Competitive Economic Region) ให้มีความสำคัญกับประเด็นด้านนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น นโยบายการแข่งขัน การคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

2.1.3 การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค โดยพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการความร่วมมือต่างๆ

2.1.4 การเชื่อมโยงของอาเซียนเข้ากับเศรษฐกิจโลก ด้วยการเน้นและประสานนโยบายเศรษฐกิจอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาคให้มีที่ร่วมกัน โดยการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาต่างๆ เพื่อให้เครือข่ายการผลิตหรือจำหน่ายภายในอาเซียนมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจส่วนอื่นของโลก

2.2 พันธกรณีการรวมเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวของอาเซียน

การรวมเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวของอาเซียนเป็นพันธกรณีภายใต้การรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจน และมีผลต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะภาคการผลิตอย่างมีนัยสำคัญ โดยจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินลงทุนอย่างเสรีมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การใช้กฎระเบียบการค้าในประเทศสมาชิกทั้งหมดเป็นอย่างเดียวกัน ทั้งในด้านมาตรฐาน คุณภาพ ราคา อัตราภาษี รวมถึงกฎระเบียบในการซื้อขาย การขจัดมาตรการและข้อกีดกันต่างๆ และการมีมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้า เงื่อนไขการเคลื่อนย้ายบุคคลสัญชาติอาเซียน ประเภทบริการและการลงทุนที่เสรี

2.2.1 การเปิดเสรีการค้าสินค้า เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายการผลิตในภูมิภาคและส่งเสริมขีดความสามารถของอาเซียนในการที่จะเป็นศูนย์กลางการผลิตของโลก หรือเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานของโลก ซึ่งจะมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่

(1) **ยกเลิกภาษีสินค้านำเข้าระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน** โดยการยกเลิกภาษีสินค้าทุกรายการสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ ภายในปี 2553 ยกเว้นสินค้าอ่อนไหว (Sensitive list) ซึ่งไทยสงวนไว้ 4 ประเภทสินค้า ได้แก่ กาแฟ มันฝรั่ง มะพร้าว และไม้ตัดดอก โดยสามารถคงอัตราภาษีได้ไม่เกินร้อยละ 5 ในส่วนของประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ (CLMV) ประกอบด้วย พม่า ลาว เวียดนาม และกัมพูชา จะต้องยกเลิกภาษีสินค้าทุกรายการภายในปี 2558

(2) **กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (Rule of Origin)** เพื่อรับรองถิ่นกำเนิดหรือสัญชาติของสินค้าว่ามีการผลิตที่แท้จริงในประเทศใด เพื่อใช้รับรองการขอใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรในการนำเข้าสินค้าภายใต้ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน โดยอาเซียนได้มีการทบทวนและปรับปรุงกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าของอาเซียนให้ง่ายขึ้น

(3) **มาตรการด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าและอุปสรรคทางการค้าที่ไม่มีภาษี** ประเทศสมาชิกอาเซียนมีพันธกรณีที่จะต้องยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่มีภาษี (Non-Tariff Barriers: NTBs) ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียน 5 ประเทศ (บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย) ได้ยกเลิกมาตรการที่เป็นกีดกันทางการค้าที่ไม่มีภาษี ในปี 2553 ส่วนฟิลิปปินส์จะยกเลิก ในปี 2555 และกลุ่ม CLMV จะยกเลิกภายในปี 2558

(4) **ASEAN Single Window (ASW)** อาเซียนอยู่ระหว่างดำเนินการจัดตั้ง ASW เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรทุกอย่างให้อยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์ และมีการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

2.2.2 การเปิดเสรีการค้าบริการ คือการที่ประเทศสมาชิกดำเนินการเปิดเสรีการค้าบริการในระดับที่สูงขึ้นโดยการลดข้อจำกัดต่อผู้ให้บริการของอาเซียนในการให้บริการ และเข้ามาตั้งกิจการในประเทศสมาชิกอื่นตามเงื่อนไขกฎเกณฑ์ภายในประเทศ โดยมีการเจรจา/เลิกข้อจำกัดต่อการค้าบริการในสาขาบริการ 4 สาขาสำคัญ (Priority Integration Sectors) ในปี 2553 ได้แก่ การขนส่งทางอากาศ เทคโนโลยีสารสนเทศ สุขภาพ และการท่องเที่ยว เปิดเสรีสาขาโลจิสติกส์ ในปี 2556 และเปิดเสรีทุกสาขาที่เหลืออยู่ภายในปี 2558 ได้แก่ บริการวิชาชีพ ก่อสร้าง จัดจำหน่าย สิ่งแวดล้อม และการศึกษา โดยจะลดหรือยกเลิกกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด และข้อจำกัดในการให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ และเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นให้กับบุคคล/นิติบุคคลที่มีสัญชาติอาเซียน ทั้งนี้ประเทศไทยยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนว่าต้องการสนับสนุนหรือจะสงวนสาขาใดไว้ในสาขาที่ยังไม่พร้อมการเปิดเสรี (Sensitive List) โดยพบว่าสาขาบริการหลายสาขาของไทยอยู่ภายใต้กฎหมายในการกำกับดูแลที่มีการจำกัดสัดส่วนการถือครองหุ้นของต่างด้าวไว้ที่ร้อยละ 49

2.2.3 การเคลื่อนย้ายการลงทุนเสรี ภายใต้ความตกลงด้านการลงทุนแบบเต็มรูปแบบ (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) มีเนื้อหาครอบคลุมเฉพาะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment) แต่ไม่รวมถึงการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ (Portfolio Investment) ในธุรกิจ 5 สาขา ได้แก่ เกษตร ประมง ป่าไม้ เหมืองแร่ และอุตสาหกรรมการผลิต รวมถึงบริการที่เกี่ยวข้องกับ 5 สาขา โดยมีสาระสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ การให้ความคุ้มครองการลงทุน (Investment Protection) การอำนวยความสะดวกและความร่วมมือด้านการลงทุน (Facilitation and Cooperation) การส่งเสริมการลงทุน (Promotion and Awareness) และ การเปิดเสรีการลงทุน (Liberalization)

2.2.4 การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี โดยการบริหารจัดการการเคลื่อนย้ายหรืออำนวยความสะดวกในการเดินทางสำหรับบุคคลธรรมดาที่เกี่ยวข้องกับการค้าสินค้า บริการ และการลงทุน ให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของประเทศผู้รับ ซึ่งได้มีการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติของบริการวิชาชีพต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ให้บริการวิชาชีพของอาเซียนในการเข้ามาทำงานและพำนักอาศัย โดยปัจจุบันมีการลงนามใน 8 สาขา ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ นักบัญชี วิศวกร พยาบาล สถาปนิก นักสำรวจ และสาขาท่องเที่ยว

2.2.5 การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างเสรีมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งในการพัฒนาและการรวมตัวของตลาดทุนในอาเซียน โดยการส่งเสริมการเปิดเสรีบัญชีทุนอย่างเป็นทางการสอดคล้องกับวาระแห่งชาติและความพร้อมทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก การเปิดโอกาสให้มีมาตรการปกป้องที่เพียงพอเพื่อรองรับผลกระทบจากปัญหาความผันผวนของเศรษฐกิจมหภาคและความเสี่ยงเชิงระบบ (Systemic Risk) และให้ทุกประเทศสมาชิกได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงจากการเปิดเสรี โดยได้ดำเนินงานตามแผนงานการรวมกลุ่มทางการเงินและการคลังของอาเซียน ซึ่งมีสาระสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ การเปิดเสรีบริการทางการเงิน (Financial Liberalization) การพัฒนาตลาดทุน (Capital Market Development) การเปิดเสรีบัญชีทุน (Capital Account Liberalization) และ การเชื่อมโยงระบบการชำระเงิน (Payment and Settlement System)

3 สถานการณ์ของอาเซียน

3.1 สถานการณ์โดยรวม

เศรษฐกิจและการเมืองโลกในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากไม่ว่าจะเป็นการสิ้นสุดสงครามเย็น การแข็งค่าขึ้นของเงินเยนจากเหตุการณ์พลาซ่าแอกคอร์ด (Plaza Accord) การปฏิรูปเศรษฐกิจและการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกของจีน การจัดตั้งสหภาพยุโรปและการใช้เงินสกุลเดียวกันในภูมิภาค วิกฤติเศรษฐกิจในเอเชีย รวมไปถึงวิกฤติเศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกาและยุโรปการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ทำให้ภูมิเศรษฐกิจโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ตารางที่ 1 แสดงถึงสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศและกลุ่มประเทศต่างๆ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมโลกในช่วงปี 2530 ถึงปี 2555 จากตารางดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในปี 2530 กลุ่มประเทศชั้นนำ 7 ประเทศ (G7) ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา แคนาดา สหราชอาณาจักร เยอรมนี ฝรั่งเศส อิตาลี และญี่ปุ่น มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศรวมกันถึงกว่าร้อยละ 51.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมโลก โดยสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในโลกมีส่วนถึงร้อยละ 23.0 ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่จะยังมีเศรษฐกิจขนาดเล็ก โดยจีน อินเดีย และภูมิภาคอาเซียนมีส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมเพียงร้อยละ 3.3 ร้อยละ 2.7 และร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 1: สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมโลก (ร้อยละ)

	2530	2540	2555
กลุ่มประเทศ G7	51.2	49.6	36.9
สหรัฐอเมริกา	23.0	22.9	18.3
สหภาพยุโรป	19.7	18.5	13.9
ญี่ปุ่น	8.7	8.6	5.2
จีน	3.3	6.3	14.6
อินเดีย	2.7	3.5	5.6
อาเซียน	2.5	3.9	4.1

ที่มา: ธนาคารโลก

ตารางที่ 2: อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่แท้จริงเฉลี่ย 2530-2555 (ร้อยละ)

สหรัฐอเมริกา	2.6
สหราชอาณาจักร	2.2
เยอรมนี	1.8
ญี่ปุ่น	1.6
จีน	9.9
อินเดีย	6.4
เกาหลีใต้	5.7
สิงคโปร์	6.8
มาเลเซีย	6.3
อินโดนีเซีย	5.1
ไทย	5.5

ที่มา: IMF

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมาได้ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาก้าวขึ้นมาเป็นผู้ผลิตสำคัญของเศรษฐกิจโลกผ่านรูปแบบการเจริญเติบโตแบบพึ่งพิงการส่งออก (Export-led Growth) การดึงเอาทรัพยากรธรรมชาติและกำลังแรงงาน กอปรกับการสนับสนุนด้านเงินทุนและเทคโนโลยีจากประเทศพัฒนาแล้วได้ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาขยายตัวเร่งขึ้น สูงกว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศพัฒนาแล้ว การขยายตัวในเกณฑ์สูงอย่างต่อเนื่องของประเทศกำลังพัฒนาได้ส่งผลให้สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะสัดส่วนของเศรษฐกิจจีนซึ่งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.3 ในปี 2540 เป็นร้อยละ 14.6 ในปี 2555 และสัดส่วนของเศรษฐกิจอินเดียซึ่งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.5 ในปี 2540 เป็นร้อยละ 5.6 ในปี 2555 ในขณะที่ สัดส่วนของเศรษฐกิจอาเซียนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.5 ในปี 2530 เป็นร้อยละ 3.9 และร้อยละ 4.1 ในปี 2540 และ 2555 ตามลำดับ

การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนของเศรษฐกิจอาเซียนที่แสดงให้เห็นความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาค โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมของอาเซียนจาก 5.21 แสนล้านดอลลาร์ สรอ. ในปี 2535 เป็น 3.53 ล้านล้านดอลลาร์ สรอ. ในปี 2555 หรือเพิ่มขึ้นประมาณ 7 เท่าในช่วงเวลา 25 ปี โดยประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุด 3 ลำดับแรกในภูมิภาคคือ อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเฉลี่ยต่อประชากร (GDP per Capita) ประเทศที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเฉลี่ยต่อประชากรสูงที่สุดในภูมิภาคได้แก่ สิงคโปร์ บรูไน มาเลเซีย และไทย ตามลำดับ

นอกจากสัดส่วนของขนาดเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแล้ว อาเซียนยังมีจำนวนประชากรสูงที่สุดภูมิภาคหนึ่งในโลก โดยในปี 2554 มีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 600 ล้านคน หรือร้อยละ 8.6 ของประชากรโลก ประเทศที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนามและไทย ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาถึงกำลังแรงงานพบว่าภูมิภาคอาเซียนมีกำลังแรงงานรวมกันประมาณ 440 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 10 ของกำลังแรงงานทั้งโลก

3.2 สถานการณ์ด้านการค้าระหว่างประเทศ

การเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อประชากรของประเทศในภูมิภาคอาเซียน แสดงถึงความสำเร็จของนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจใช้ภาคการส่งออกเป็นแกนนำ (Export-led Growth Economies) ซึ่งทำให้ประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ในปัจจุบันเป็นเศรษฐกิจระบบเปิดขนาดเล็ก (Small Open Economies) ที่ภาคการค้าระหว่างประเทศมีความสำคัญยิ่งต่อเศรษฐกิจของภูมิภาค

ตารางที่ 3 : ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศไทย
สมมติภาวะพาริตี (Purchasing-power-parity พินล้านดอลลาร์ สรอ.)

	2530	2540	2555
บรูไน	8.1	12.7	22.0
กัมพูชา	-	8.5	37.1
อินโดนีเซีย	189.7	514.2	1,223.5
ลาว	2.1	5.2	19.4
มาเลเซีย	62.1	196.1	501.2
ฟิลิปปินส์	87.2	164.5	426.7
สิงคโปร์	37.0	114.2	328.3
ไทย	103.0	299.2	655.5 ¹
เวียดนาม	32.6	88.4	322.7 ¹
อาเซียน	521.9	1,403.0	3,536.5

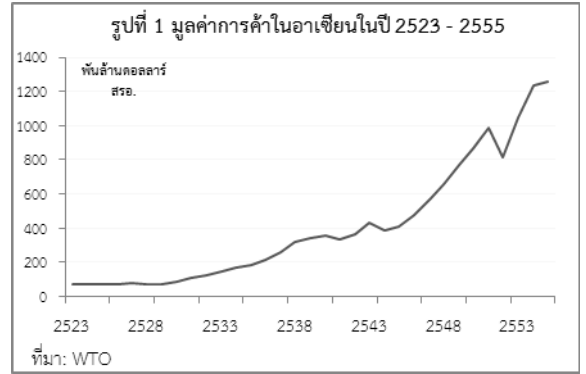
ที่มา: ธนาคารโลก
หมายเหตุ /1 ข้อมูลปี 2554

ตารางที่ 4 : จำนวนประชากรในกลุ่มประเทศอาเซียน(ล้านคน)

	2530	2540	2554
บรูไน	0.23	0.30	0.40
กัมพูชา	8.57	11.73	14.3
อินโดนีเซีย	174.76	205.06	242.32
ลาว	3.85	5.01	6.28
มาเลเซีย	16.70	21.78	28.85
พม่า	37.40	43.35	48.33
ฟิลิปปินส์	57.04	72.42	94.85
สิงคโปร์	2.77	3.79	5.18
ไทย	54.36	60.93	69.51
เวียดนาม	61.75	74.30	87.84
อาเซียน	417.43	498.67	597.86

ที่มา: ธนาคารโลก

ในขณะที่การส่งออกเป็นปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของอาเซียนนั้น ภาคการผลิตและการค้าของประเทศต่างๆ เริ่มมีการพัฒนาให้มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้นจนเป็นห่วงโซ่การผลิตที่สำคัญในระบบอุปทานโลก ซึ่งจะเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการค้าระหว่างอาเซียนกับโลกเฉลี่ยร้อยละ 6.7 ต่อปี ในระหว่างปี 2530 – 2555 ซึ่งทำให้การค้าระหว่างอาเซียนกับโลกในปี 2555 มีมูลค่าถึง 2,475 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. คิดเป็นร้อยละ 6.7 ของมูลค่าการค้าโลก แบ่งเป็นการส่งออก 1,254 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. (ร้อยละ 6.8 ของมูลค่าการค้าส่งออกโลก) และการนำเข้า 1,221 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. (ร้อยละ 6.6 ของมูลค่าการนำเข้าโลก) ประเทศในอาเซียน 4 อันดับแรก ที่มีมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดโลกมากที่สุดในปี 2555 ได้แก่ สิงคโปร์ ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ซึ่งมีมูลค่า 408 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. 230 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. 227 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. และ 188 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ตามลำดับ

3.3 สถานการณ์ด้านการลงทุน

3.3.1 สถานการณ์การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของโลกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 136,640 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ในปี 2530 เป็น 1,350,926 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ในปี 2555 และเมื่อพิจารณาการกระจายตัวของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ พบว่าในช่วงปี 2530 เม็ดเงินลงทุนส่วนใหญ่จะมุ่งไปยังประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 43.6 และร้อยละ 27.8 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2530 - 2555 เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศได้เปลี่ยนทิศทางจากประเทศพัฒนาแล้วมายังประเทศกำลังพัฒนามากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากสัดส่วนเม็ดเงินลงทุนที่เคลื่อนย้ายเข้าไปยังประเทศจีนที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.7 ในปี 2530 เป็นร้อยละ 9.3 และร้อยละ 9.0 ในปี 2540 และ 2555 ตามลำดับ เช่นเดียวกับสัดส่วนของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่เคลื่อนย้ายมายังอาเซียนซึ่งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.2 ในปี 2530 เป็นร้อยละ 7.4 และร้อยละ 8.2 ในปี 2540 และ 2555 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 : สัดส่วนของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อเงินลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด (ร้อยละ)

	2530	2540	2555
ประเทศอื่น ๆ	23.7	32.7	51.3
สหภาพยุโรป	27.8	29.5	19.1
สหรัฐอเมริกา	43.6	21.2	12.4
จีน	1.7	9.3	9.0
อาเซียน	3.2	7.4	8.2

ที่มา: UNCTAD

เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่เข้ามาในอาเซียนพบว่าสิงคโปร์เป็นประเทศที่เป็นผู้รับเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสูงที่สุดร้อยละ 64.1 ในปี 2530 ก่อนที่จะลดลงเป็นร้อยละ 43.7 และร้อยละ 50.9 ในปี 2540 และ 2555 ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศกลุ่ม CLMV มีสัดส่วนเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 0.2 ในปี 2530 เป็นร้อยละ 9.3 และร้อยละ 11.2 ในปี 2540 และ 2555 ตามลำดับ เช่นเดียวกับประเทศอินโดนีเซียที่มีสัดส่วนเงินลงทุนโดยตรงจาก

ตารางที่ 6 : สัดส่วนของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่เข้ามาในอาเซียน

(ร้อยละ)	2530	2540	2550	2555
อินโดนีเซีย	8.7	13.2	8.1	17.8
มาเลเซีย	9.6	17.6	10.0	9.1
ฟิลิปปินส์	9.4	3.5	3.4	2.5
สิงคโปร์	64.1	43.7	54.9	50.9
CLMV	0.2	9.3	10.0	11.2
ไทย	8.0	10.8	13.3	7.7

ที่มา: UNCTAD

ต่างประเทศเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.7 ในปี 2530 เป็นร้อยละ 13.2 และร้อยละ 17.8 ในปี 2540 และ 2555 ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศไทยและมาเลเซียมีสัดส่วนของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในช่วงปี 2530 ถึง 2555 ลดต่ำลง โดยไทยมีสัดส่วนเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศลดลงจากร้อยละ 8.0 ในปี 2530 เป็นร้อยละ 7.7 ในปี 2555 มาเลเซียมีสัดส่วนเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศลดลงจากร้อยละ 9.6 ในปี 2530 เป็นร้อยละ 9.1 ในปี 2555

3.3.2 สถานการณ์เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของไทย

ประเทศไทยมีเงินลงทุนทางตรงสุทธิ (Net Foreign Direct Investment: FDI) จากประเทศญี่ปุ่นสูงที่สุดคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30.1 ในปี 2550 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 51.0 ในปี 2555 รองลงมาคือเงินลงทุนทางตรงสุทธิจากสหภาพยุโรปคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 15.2 ในปี 2550 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 27.9 ในปี 2555 ขณะที่เงินลงทุนทางตรงสุทธิจากภูมิภาคอาเซียนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 19.6 ในปี 2550 และเปลี่ยนเป็นการไหลออกสุทธิในปี 2555 เนื่องจากกลุ่มประเทศอาเซียนเพิ่มการลงทุนต่ำกว่าการลดการลงทุน ไม่ว่าจะในรูปแบบของการลดสัดส่วนการถือหุ้น การถอนเงินลงทุน หรือ การคืนเงินกู้ให้บริษัทในเครือในต่างประเทศ ในด้านการลงทุนทางตรงสุทธิจากประเทศไทย (Net Thailand Direct Investment: TDI) พบว่า นักลงทุนไทยได้ให้ความสำคัญกับการลงทุนในต่างประเทศมากขึ้นโดยเฉพาะการลงทุนในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยประเทศที่มีเงินลงทุนทางตรงสุทธิจากประเทศไทยสูงที่สุดคือประเทศสิงคโปร์ ในขณะที่การลงทุนทางตรงสุทธิจากประเทศไทยในประเทศอินโดนีเซีย และกัมพูชาก็มีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 7 : มูลค่าการลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศของไทย จำแนกตามประเทศ (ล้านดอลลาร์ สหรัฐ.)

	2550		2555	
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ
รวม	11,331.29	100.0	7,234.97	100.0
ญี่ปุ่น	3,414.73	30.1	3,686.74	51.0
สหภาพยุโรป (27)	1,726.39	15.2	2,015.40	27.9
สหรัฐอเมริกา	1,347.53	11.9	725.69	10.0
อื่นๆ	2,626.47	23.2	2,061.85	28.5
อาเซียน (9)	2,216.17	19.6	-1,254.71	-17.3

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

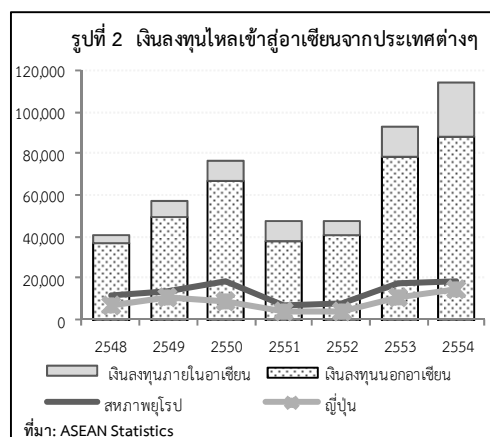
ตารางที่ 8 : มูลค่าการลงทุนโดยตรงสุทธิของไทยไปยังภูมิภาคอาเซียน

	2545	2550	2555
บรูไน	1.93	0.00	-
กัมพูชา	18.29	61.91	52.17
อินโดนีเซีย	7.58	37.78	118.30
ลาว	1.85	85.99	0.00
มาเลเซีย	50.89	260.99	-45.11
พม่า	0.81	86.38	0.00
ฟิลิปปินส์	2.37	1.23	4.77
สิงคโปร์	186.30	221.30	1232.90
เวียดนาม	40.13	128.78	102.07
รวม	310.15	884.36	1465.10

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

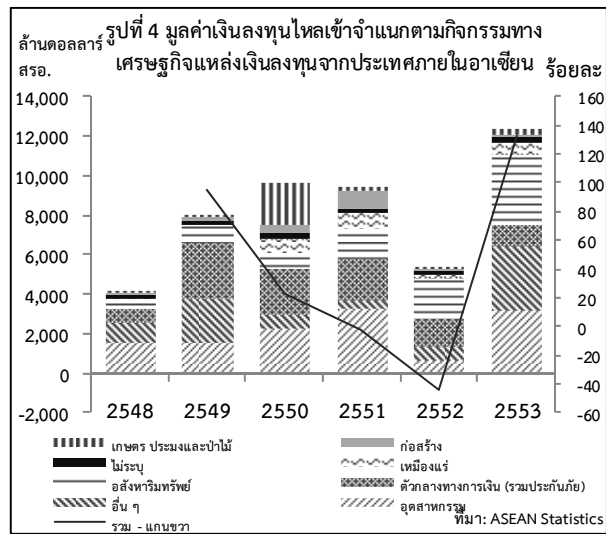
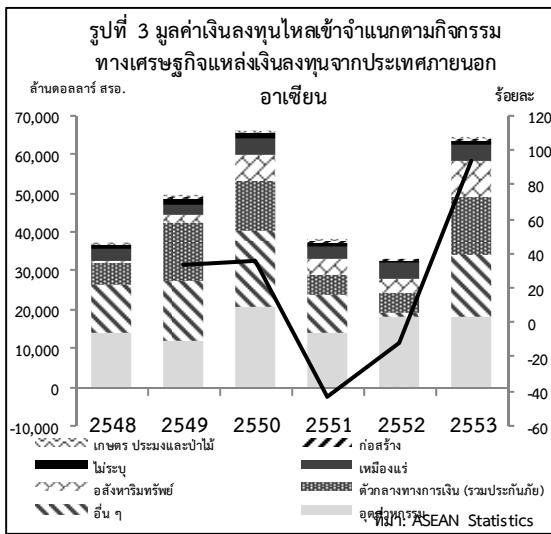
3.3.3 โครงสร้างการลงทุนของอาเซียน

การลงทุนทางตรงในภูมิภาคอาเซียนส่วนใหญ่ยังคงเป็นการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนจากภายนอกกลุ่มประเทศ ซึ่งจะเห็นได้จากโครงสร้างเงินลงทุนทางตรงที่ไหลเข้าภูมิภาคอาเซียนในปี 2554 ซึ่งพบว่าร้อยละ 77.0 ของเงินลงทุนทางตรงที่เคลื่อนย้ายเข้ามายังภูมิภาคอาเซียนทั้งหมดเป็นเงินลงทุนทางตรง ที่มาจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียน ทั้งนี้จากข้อมูลการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศปี 2554 ของสำนักเลขาธิการอาเซียน พบว่า ประเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีสัดส่วนของการ

ลงทุนทางตรงจากนอกอาเซียนสูงสุด รองลงมาคือ ไทย และบรูไน ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศที่มีสัดส่วนการลงทุนทางตรงจากภายในอาเซียนสูงที่สุด คือ อินโดนีเซีย ตามด้วยกัมพูชา และ มาเลเซีย

ในปี 2553 เมื่อพิจารณารายสาขาการผลิตในภูมิภาคอาเซียน พบว่า อุตสาหกรรมเป็นสาขาการผลิตที่ดึงดูดการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศมากที่สุด โดยมีสัดส่วนในเงินลงทุนทางตรงที่ไหลเข้ามายังภูมิภาคทั้งสิ้นถึงร้อยละ 27.3 รองลงมาคือ สาขาบริการทางการเงิน (ร้อยละ 21.2) และสาขาอสังหาริมทรัพย์(ร้อยละ 16.9) ตามลำดับ ในขณะที่ นักลงทุนในภูมิภาคให้ความสำคัญกับการลงทุนในสาขาอสังหาริมทรัพย์เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ สาขาอุตสาหกรรม ตามลำดับ

3.3.4 สถานการณ์เงินลงทุนในหลักทรัพย์ในอาเซียน

ในปี 2554 เงินลงทุนในหลักทรัพย์ระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน 5 ประเทศ (สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย) คิดเป็นร้อยละ 8.11 ของเงินลงทุนในหลักทรัพย์ทั้งหมด ประเทศที่ได้รับเงินลงทุนในหลักทรัพย์จากกลุ่มประเทศอาเซียนและจากทั่วโลกสูงสุดคือ สิงคโปร์ รองลงมา ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทยและฟิลิปปินส์ ตามลำดับ ขณะที่ประเทศไทยนำเงินไปลงทุนในหลักทรัพย์ของอาเซียน 847 ล้านดอลลาร์ สรอ. (ร้อยละ 3.76 ของเงินลงทุนในหลักทรัพย์ต่างประเทศทั้งหมด) และประเทศสมาชิกอาเซียนเข้ามาลงทุนในหลักทรัพย์ไทย 8,817 ล้านดอลลาร์ สรอ. (ร้อยละ 12.46 ของเงินลงทุนทั้งหมดในหลักทรัพย์ไทย)

เงินลงทุนในหลักทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์¹ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติยังอยู่ในระดับต่ำ แสดงให้เห็นว่า ในช่วงก่อนปี 2555 ประเทศในภูมิภาคส่วนใหญ่ยังไม่สามารถใช้ประโยชน์

ตารางที่ 9 : มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (ร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ)

	2535	2540	2550	2555
อินโดนีเซีย	8.6	13.5	49.0	45.2
มาเลเซีย	158.9	93.5	168.3	156.9
ฟิลิปปินส์	28.9	38.1	69.1	105.5
สิงคโปร์	99.5	101.7	209.5	150.8
ไทย	52.3	15.6	79.4	104.8
เวียดนาม	-	-	27.5	23.2

ที่มา: ธนาคารโลก

¹ สัดส่วนมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเป็นดัชนีหนึ่งที่สามารถวัดการเจริญเติบโตของตลาดทุนของประเทศได้ โดยสำหรับประเทศพัฒนาแล้วส่วนใหญ่มีค่าดัชนีดังกล่าวสูง

จากตลาดทุนในการระดมทุนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ยกเว้นประเทศ มาเลเซียและสิงคโปร์ที่มีสัดส่วนดังกล่าวอยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม สัดส่วนดังกล่าวของประเทศไทยและฟิลิปปินส์เพิ่มสูงขึ้นในปี 2555 เนื่องมาจากภาวะความถดถอยทางเศรษฐกิจและการดำเนินนโยบายการเงินแบบผ่อนคลายในประเทศพัฒนาแล้ว ทำให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนเข้ามายังประเทศไทยและฟิลิปปินส์มากขึ้น

ตารางที่ 10 : เงินลงทุนในหลักทรัพย์ในระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน 5 ประเทศ ปี 2554 (ล้านดอลลาร์ สรอ.)

ประเทศผู้ลงทุน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย	ASEAN 5	เงินลงทุนรวม	สัดส่วนเงินลงทุนที่ได้รับจาก ASEAN 5 ต่อเงินลงทุนรวม
อินโดนีเซีย	-	1,381	939	18,812	70	21,202	114,083	18.58
มาเลเซีย	40	-	31	21,724	59	21,854	119,531	18.28
ฟิลิปปินส์	2	265	-	4,462	2	4,731	49,120	9.63
สิงคโปร์	508	10,682	117	-	766	12,073	170,987	7.06
ไทย	13	490	42	8,272	-	8,817	70,736	12.46
ASEAN 5	563	12,818	1,129	53,270	847	68,677	524,457	13.09
เงินลงทุนรวม	8,297	40,290	5,478	770,427	22,541	847,033	-	-
สัดส่วนเงินที่นำไปลงทุนใน ASEAN 5 ต่อเงินลงทุนรวม	6.79	31.81	20.61	6.91	3.76	8.11	-	-

ที่มา: IMF , Portfolio Investment : Coordinated Portfolio Investment Survey, 2554

3.4 โครงสร้างการผลิต การค้า และบริการของอาเซียน

3.4.1 โครงสร้างการผลิต

โครงสร้างการผลิตของประเทศสมาชิกอาเซียนมีลักษณะที่หลากหลายโดยประเทศกำลังพัฒนาใหม่ส่วนใหญ่มีโครงสร้างที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยภาคอุตสาหกรรมและบริการในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (Dual Sector Model) ยกเว้นสิงคโปร์และฟิลิปปินส์ที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยภาคบริการเป็นหลัก ในขณะที่บรูไน และพม่า ขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตร ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม โครงสร้างเศรษฐกิจของอาเซียนโดยรวมมีแนวโน้มปรับเปลี่ยนเป็นประเทศอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น ในขณะที่ความสำคัญของภาคเกษตรลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญของสัดส่วนภาคอุตสาหกรรมในประเทศลาว และบรูไน

ตารางที่ 11 : โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศในอาเซียน (ร้อยละ) ภาคเกษตร : อุตสาหกรรม : บริการ

ภาคเกษตร : อุตสาหกรรม : บริการ	2535	2540	2545	2550	2555
โลก	04:33:63	05:30:65	04:28:68	03:29:69	n.a.
อาเซียน	21:42:37	18:45:37	14:44:42	11:46:42	n.a.
ไทย	12:38:50	09:41:50	09:43:48	11:45:44	12:40:48
เวียดนาม	24:39:39	26:32:42	24:38:38	20:41:39	21:40:39
พม่า	61:09:30	59:10:31	55:13:32	n.a.	n.a.
มาเลเซีย	15:41:44	11:45:44	09:45:46	10:45:45	10:41:49
อินโดนีเซีย	19:40:41	16:44:40	15:45:40	14:47:39	13:44:43
ฟิลิปปินส์	22:33:45	19:32:49	13:35:52	12:33:55	13:32:55
กัมพูชา	n.a.	46:17:37	33:26:41	32:27:41	n.a.
สิงคโปร์	01:33:66	00:33:67	00:32:68	00:29:71	00:27:73
บรูไน	01:60:39	01:56:43	01:61:38	01:71:28	01:71:28
ลาว	62:18:20	53:21:26	43:19:38	36:27:37	n.a.

ที่มา: ธนาคารโลก

3.4.2 โครงสร้างการค้า

โครงสร้างการค้าของโลก (พิจารณาค่าดัชนี Structural Change Index) มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา โดยกลุ่มสินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างมากที่สุดคือกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์สื่อสาร และกลุ่มสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้น) ในขณะที่กลุ่มสินค้าอาหารและเครื่องดื่ม โลหะขั้นมูลฐาน และเคมีภัณฑ์ มีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างการค่าน้อยกว่า

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าสินค้ากลุ่มอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีและการลงทุนจากบริษัทข้ามชาติ (โดยเฉพาะที่มาจากประเทศพัฒนาแล้ว) ซึ่งมีลักษณะที่เป็นพลวัตของการเคลื่อนย้ายฐานการผลิตตามฐานตลาดเป้าหมายและต้นทุนในภูมิภาคต่างๆ ค่อนข้างสูง ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการค้าของสินค้าที่ใช้เทคโนโลยี (Technological Based Endowment) มากกว่าการค้าสินค้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (Country's Natural Resource-Based Endowment) สอดคล้องกับลักษณะโครงสร้างการค้าในอาเซียนที่เปลี่ยนแปลงตามความชำนาญและศักยภาพของแต่ละประเทศ

ตารางที่ 12 : ดัชนีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง (Structural Change Index) รายสินค้าของโลกระหว่างปี 2538 – 2555

สินค้า	2538	2540	2545	2550	2555
รวมทั้งหมด	0.00	0.04	0.08	0.16	0.23
อาหารและสัตว์มีชีวิต	0.00	0.07	0.10	0.15	0.17
เคมีภัณฑ์	0.00	0.05	0.11	0.14	0.20
เครื่องหนัง	0.00	0.04	0.13	0.20	0.21
ผลิตภัณฑ์กระดาษ	0.00	0.05	0.09	0.16	0.21
เหล็กและเหล็กกล้า	0.00	0.06	0.10	0.18	0.22
ยานยนต์	0.00	0.04	0.08	0.17	0.23
เครื่องดื่มและยาสูบ	0.00	0.07	0.15	0.22	0.23
เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง	0.00	0.06	0.10	0.20	0.28
ผลิตภัณฑ์ไม้	0.00	0.07	0.20	0.23	0.30
เครื่องใช้ไฟฟ้า	0.00	0.08	0.15	0.24	0.30
ผลิตภัณฑ์ยาง	0.00	0.05	0.12	0.22	0.30
สิ่งทอ	0.00	0.05	0.12	0.23	0.35
รองเท้า	0.00	0.09	0.20	0.31	0.41
เฟอร์นิเจอร์	0.00	0.08	0.18	0.29	0.42
เครื่องมือสื่อสาร	0.00	0.10	0.20	0.35	0.44
เครื่องจักรสำนักงานและเครื่องประมวลผลอัตโนมัติ	0.00	0.07	0.25	0.42	0.51

ที่มา: UNCTAD (2538=0)

(1) การค้าภายในภูมิภาค (Intra-Regional Trade)

การค้าระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่มีลักษณะพึ่งพากันน้อยเมื่อเทียบกับการค้ากับประเทศนอกกลุ่ม โดยในช่วง 17 ปีที่ผ่านมา ประเทศสมาชิกอาเซียนมีสัดส่วนมูลค่าการค้า² กับกลุ่มอาเซียนด้วยกันเฉลี่ยเพียงร้อยละ 30-33 ของมูลค่าการค้าทั้งหมดของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน โดยประเทศที่มีลักษณะเป็นผู้นำเข้าสู่ตลาดอาเซียน คือ ลาว บรูไน และกัมพูชา (นำเข้าร้อยละ 88 ร้อยละ 60 และร้อยละ 58 ตามลำดับ) และประเทศที่มีลักษณะเป็นผู้ส่งออกสุทธิไปอาเซียน คือ ลาว และพม่า (ส่งออกร้อยละ 67 และร้อยละ 50 ตามลำดับ) ทำให้ ลาว พม่า และกัมพูชา เป็นประเทศที่มีการพึ่งพาค้ากับประเทศสมาชิกอาเซียนในสัดส่วนที่สูง (ร้อยละ 78 ร้อยละ 50 และร้อยละ 40 ตามลำดับ) และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่เวียดนามมีสัดส่วนการค้าภายในกลุ่มอาเซียนค่อนข้างต่ำ (ร้อยละ 17) และมีแนวโน้มลดลง

² มูลค่าการค้า หมายถึง มูลค่าการส่งออกรวมกับมูลค่าการนำเข้า

เป็นที่น่าสังเกตว่า ลักษณะการค้าดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะการลงทุน โดยตรงจากอาเซียนไปยังกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกัน (Intra-regional Direct Investment) โดยเฉพาะการลงทุนโดยตรงจากอาเซียนในลาว กัมพูชา และพม่า ที่มีอัตราการขยายตัวสูงมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (แม้มูลค่าการลงทุนยังน้อยเมื่อเทียบกับอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์) ทำให้ลาว พม่า และกัมพูชามีแนวโน้มที่จะมีบทบาทสำคัญในฐานะการเป็นฐานการผลิตของอาเซียนในอนาคตได้

นอกจากนั้น หากพิจารณาการค้าภายในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันของอาเซียน (Intra-Industry Trade) จะพบว่า สินค้ากลุ่มที่มีความเข้มข้นของแรงงานทักษะฝีมือต่ำควบคู่กับเทคโนโลยี (Low-Skill and Technology Intensive Industry) ตลอดจนสินค้ากลุ่มที่มีความเข้มข้นของแรงงานกึ่งฝีมือควบคู่ไปกับเทคโนโลยี (Medium-Skill and Technology Intensive Industry) มีลักษณะที่มีการค้าภายในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันสูง โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์เหล็กและโลหะ กระดาษ ยานพาหนะ ปุ๋ย เคมีภัณฑ์ และอุปกรณ์ทางการแพทย์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าชั้นกลาง โดยสินค้าที่ใช้แรงงานสูงมีลักษณะการค้าภายในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันน้อยซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าชั้นปลาย อาทิ เสื้อผ้าสำเร็จรูป รองเท้า และเซรามิกส์ เป็นต้น สะท้อนว่าตลาดส่งออกหลักของสินค้ากลุ่มนี้เป็นตลาดนอกอาเซียน โดยใช้วัตถุดิบและสินค้าชั้นกลางในห่วงโซ่การผลิตจากประเทศสมาชิกเป็นหลัก ดังนั้น ลักษณะดังกล่าวชี้ว่าการค้าในกลุ่มอาเซียนมีลักษณะแบบแนวตั้ง (Vertical Intra-Industry Trade) มากกว่าการค้าลักษณะแนวนอน (Horizontal Intra-Industry Trade)

สำหรับการค้าระหว่างไทยกับประเทศสมาชิก พบว่าการค้าของไทยมีลักษณะเป็นการค้าภายในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันกับประเทศฟิลิปปินส์ เวียดนาม กัมพูชา และลาว มากขึ้น สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญของการเคลื่อนย้ายเงินลงทุนทางตรงของนักลงทุนจากประเทศไทยไปยังประเทศเหล่านี้

ตารางที่ 13 : สัดส่วนมูลค่าการค้าภายในกลุ่มอาเซียน ต่อมูลค่าการค้ารวมของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนระหว่างปี 2538 – 2555

ร้อยละ	2538	2543	2548	2553	2554	2555
บรูไน	32.3	28.6	33.0	20.5	21.7	20.4
กัมพูชา	72.3	31.5	28.7	37.8	38.0	40.4
อินโดนีเซีย	13.1	16.1	26.5	25.9	25.9	26.5
ลาว	56.6	69.2	69.6	62.7	64.5	78.2
มาเลเซีย	22.5	25.5	25.8	26.2	26.1	27.4
พม่า	48.5	38.8	46.1	42.6	49.6	49.6
ฟิลิปปินส์	12.5	15.8	18.2	25.4	21.2	21.1
สิงคโปร์	26.2	26.1	28.9	27.4	26.5	26.6
ไทย	17.1	18.7	20.6	20.4	20.5	20.8
เวียดนาม	24.4	23.5	21.8	17.0	17.0	16.9

ที่มา: UNCTAD

(2) การแข่งขันและการเกื้อกูลทางการค้า (Trade Competition and Complementarity)

เมื่อพิจารณาโครงสร้างการค้าของกลุ่มอาเซียน พบว่า การค้าในกลุ่มสมาชิกมีลักษณะเป็นการแข่งขันมากกว่าการเกื้อกูล (สอดคล้องกับค่า Trade Correlation Index ของอาเซียนที่มีค่า +0.55) โดยเฉพาะการค้าระหว่างลาวกับกัมพูชา พม่ากับกัมพูชา และ เวียดนามกับอินโดนีเซีย เนื่องจากมีโครงสร้างการผลิตที่คล้ายคลึงกัน ในขณะที่การค้าระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศพัฒนาแล้วส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นคู่ค้าหรือเกื้อกูลกัน (สอดคล้องกับค่า Trade Correlation Index ของอาเซียนกับประเทศพัฒนาแล้วที่มีค่าเป็นลบ)

สำหรับความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับประเทศสมาชิก พบว่ามีทั้งลักษณะที่เป็นคู่แข่งและเกื้อกูลกัน โดยความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับ พม่า ลาว และบรูไน³ มีลักษณะเป็นเกื้อกูลมากกว่าคู่แข่ง (สอดคล้องกับค่า Trade Correlation ที่มีค่าเป็นลบ และค่า Trade Diversification ที่มีค่าสูง) ในขณะที่ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะกับเวียดนาม และมาเลเซียมีลักษณะเป็นคู่แข่ง (สอดคล้องกับค่า Trade Correlation ที่มีค่าเป็นบวก และ Trade Diversification ที่มีค่าไม่สูงมากนัก)

3.5 นโยบายการเงิน อัตราดอกเบี้ย และระดับการพัฒนาทางการเงิน

3.5.1 ความแตกต่างของการดำเนินนโยบายการเงิน

ในปัจจุบันนโยบายการเงินของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นการรักษาเสถียรภาพทางด้านราคา แต่มีบางประเทศที่ระบุชัดเจนว่าให้ความสำคัญกับเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจโดยรวม นอกจากนี้ ยังมีความแตกต่างของเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินนโยบายการเงิน บางประเทศใช้อัตราเงินเฟ้อเป็นเป้าหมายของการดำเนินนโยบายการเงิน เช่น อินโดนีเซีย เวียดนาม และไทย บางประเทศใช้อัตราแลกเปลี่ยนเป็นเป้าหมาย เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย กัมพูชา ลาว บางประเทศใช้ปริมาณเงินเป็นเป้าหมาย เช่น บรูไน เป็นต้น ความแตกต่างของการดำเนินนโยบายการเงิน เป้าหมาย และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการเงินทำให้อัตราดอกเบี้ยนโยบายของประเทศสมาชิกมีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 14 : อัตราดอกเบี้ยนโยบายของประเทศในอาเซียน

ประเทศ	อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (ร้อยละ) ข้อมูล ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2555	อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (ร้อยละ) ข้อมูล ณ สิ้นเดือนมิถุนายน 2556
บรูไน	ไม่มี	ไม่มี
กัมพูชา	ไม่มี	ไม่มี
อินโดนีเซีย	5.75	6.00
ลาว	5.00	5.00
มาเลเซีย	3.00	3.00
พม่า	10.00	10.00 ⁴
ฟิลิปปินส์	5.50	5.50
สิงคโปร์ ⁵	0.18	0.18 ⁶
ไทย	2.75	2.50
เวียดนาม	9.00	7.00

ที่มา : CEIC

3.5.2 ระดับการพัฒนาทางการเงินของประเทศอาเซียน

นอกจากการดำเนินนโยบายการเงินแล้ว การเคลื่อนย้ายเงินทุน ความพร้อมของภาคการเงิน ทั้งทางด้านพัฒนาการของตลาดเงิน ตลาดทุน โครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน กฎระเบียบต่างๆ ถือเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่สนับสนุนการรวมกลุ่มทางการเงิน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจไม่สามารถที่จะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากปราศจากความร่วมมือทางการเงินที่จะช่วยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม

³ ไทยนำเข้าพลังงานไฟฟ้าและแร่ธาตุจากลาว (ร้อยละ 80 ของการนำเข้าจากลาว) และส่งออกผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและเครื่องใช้ไฟฟ้ากว่าร้อยละ 70 ของการส่งออกไปลาว ในขณะที่ไทยนำเข้าผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมจากบรูไน (ร้อยละ 99 ของการนำเข้าจากบรูไน) และส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องใช้ไฟฟ้ากว่าร้อยละ 70 ของการส่งออกไปบรูไน

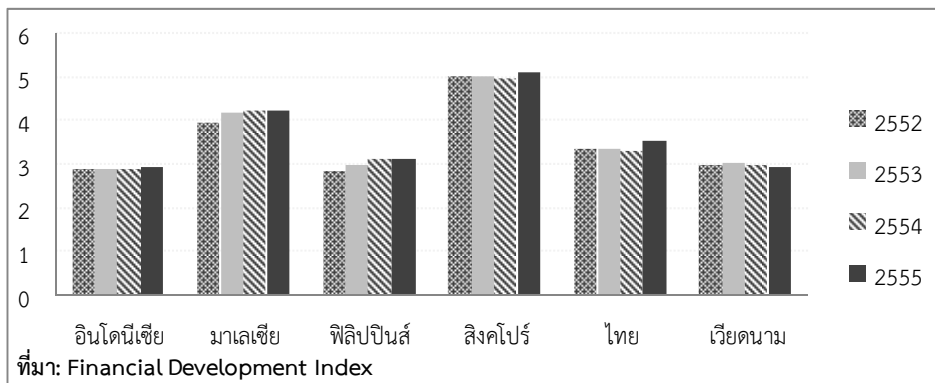
⁴ ข้อมูลสิ้นเดือนเมษายน 2555

⁵ เป็นอัตราคิดลด (Discount rate)

⁶ ข้อมูลสิ้นเดือนพฤษภาคม 2556

ทางเศรษฐกิจในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม ภาคการเงินมีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อเสถียรภาพทางการเงินและเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ อีกทั้งขนาดและระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ มีความแตกต่างกัน ดังนั้น กรอบความร่วมมือในภาคการเงินจึงไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนที่แต่ละประเทศจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของความตกลง แต่จะมีความยืดหยุ่นให้แต่ละประเทศให้เข้าร่วมได้ตามความสมัครใจและขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละประเทศในการที่จะก้าวเข้าสู่เวทีการแข่งขัน เพื่อแสวงหาโอกาสที่เกิดขึ้นจากการเปิดเสรีทางการค้า บริการ และการลงทุนในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

รูปที่ 5 ระดับการพัฒนาการทางการเงินของประเทศอาเซียน

3.5.3 ระบบธนาคารของอาเซียน

ปัจจุบันธนาคารของประเทศสมาชิกอาเซียนเข้าไปประกอบธุรกิจในกลุ่มประเทศอาเซียนไม่มากนัก โดยมีธนาคารในประเทศอาเซียนเพียง 3 แห่งที่มีสาขาในประเทศอาเซียน 7 ประเทศ ได้แก่ ธนาคาร Maybank ของมาเลเซีย ธนาคารกรุงเทพ ของประเทศไทย และ ธนาคาร UOB ของสิงคโปร์ ในขณะที่ธนาคารของประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ธนาคารซีทีแบงก์ ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ และธนาคาร HSBC กลับมีสาขามากกว่า แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดที่ทำให้ธนาคารอาเซียนไม่สามารถไปประกอบธุรกิจในต่างประเทศได้ โดยเฉพาะการตั้งกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการเข้ามาจดทะเบียนประกอบธุรกิจธนาคารของแต่ละประเทศ เช่น ขนาดของทุนจดทะเบียน และเงื่อนไขของการมีระบบการดำเนินงานที่มีความก้าวหน้า รวมถึงการจำกัดประเภทของธุรกรรมที่ธนาคารต่างประเทศสามารถดำเนินการได้ นอกจากนี้ระบบคุ้มครองเงินฝากของแต่ละประเทศในปัจจุบันมีความแตกต่างกัน บางประเทศให้ความคุ้มครองเฉพาะผู้ฝากเงิน เช่น บรูไน อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม แต่ก็มีระดับการให้ความคุ้มครองที่แตกต่างกัน ในขณะที่บางประเทศ เช่น กัมพูชา และพม่า ยังไม่มีระบบการคุ้มครองเงินฝาก ซึ่งความแตกต่างนี้จะทำให้เกิดการโยกย้ายเงินฝาก เพื่อแสวงหาสิทธิประโยชน์ที่สูงกว่า

ตารางที่ 15 : สาขาของธนาคารต่างประเทศในประเทศอาเซียน

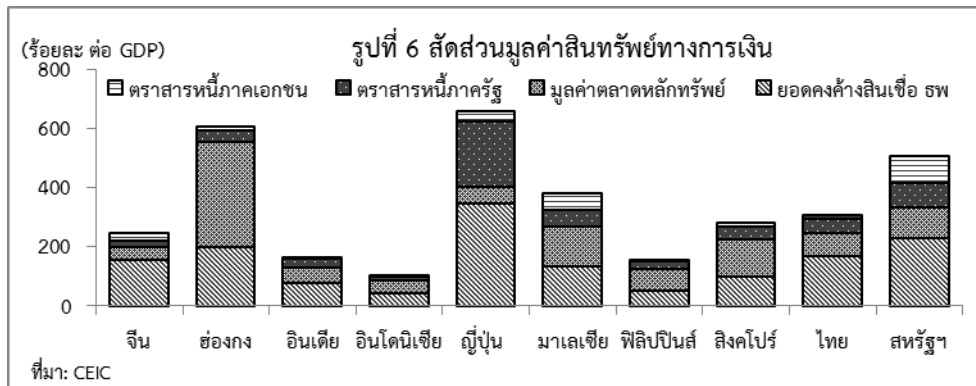
		อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย	บรูไน	กัมพูชา	ลาว	พม่า	เวียดนาม
ธนาคารระหว่างประเทศ	HSBC	●	●	●	●	●	●				●
	Standard Chartered	●	●	●	●	●	●	Rep	Rep	Rep	●
	Citibank	●	●	●	●	●	●				●
อินโดนีเซีย	Mandiri	●			●						
	BCA	●									
	BNI	●			●						
มาเลเซีย	Maybank	●	●	●	●	●	●	●		Rep	●
	Public Bank		●					●	●	Rep	
	CIMB	●	●		●	●	Off Shore	●		Rep	
ฟิลิปปินส์	Metrobank			●	Rep						
	BDO			●							
	BPI			●							
สิงคโปร์	DBS	●	●	Rep	●	Rep				Rep	Rep
	UOB	●	●	●	●	●	●			Rep	●
	OCBC	●	●		●	●	Off Shore			Rep	●
ไทย	SCB				●	●		●	●		JV
	Bangkok Bank	●	●	●	●	●			●	Rep	●
	B.Ayudhya					●			●		

หมายเหตุ: Rep=representative office (สำนักงานผู้แทน) , JV = a joint venture bank (ธนาคารร่วมทุน)

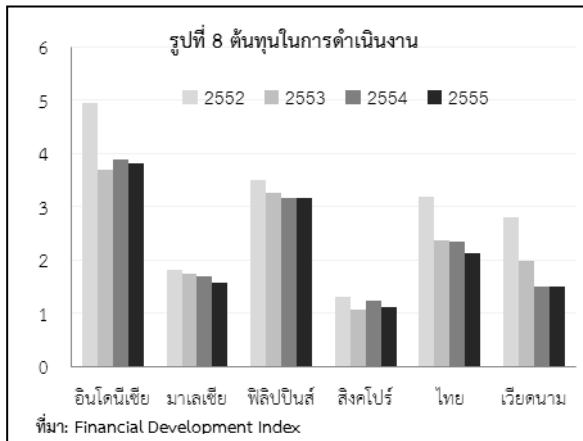
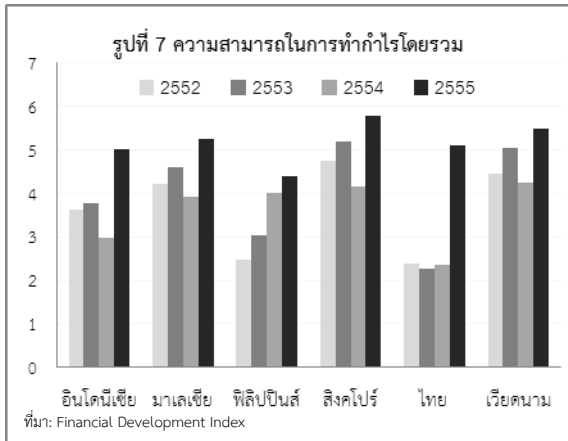
ที่มา : รวบรวมโดย สศช.

3.5.4 ภาคการเงินในประเทศไทย

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ประเทศไทยมีขนาดของภาคการเงินค่อนข้างเล็ก โดยมีมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินรวมคิดเป็นร้อยละ 309 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ซึ่งมีสินทรัพย์ทางการเงินคิดเป็นร้อยละ 507 และร้อยละ 662 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ตามลำดับ และเมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน ตลาดการเงินของไทยยังมีสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่ำกว่าประเทศฮ่องกงและมาเลเซีย ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 609 และร้อยละ 383 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาโครงสร้างของตลาดการเงินของไทย จะพบว่า ตลาดการเงินไทยยังพึ่งพิงภาคธนาคารค่อนข้างสูง หรือมากกว่าร้อยละ 50 ของตลาดการเงินโดยรวม ในขณะที่ขนาดของตลาดทุนในภาคเอกชนยังมีมูลค่าไม่สูงนัก ดังนั้น การพัฒนาตลาดทุนทั้งตราสารหนี้และตราสารทุนภาคเอกชนจะสามารถลดการพึ่งพิงภาคธนาคาร ซึ่งจะเป็นการลดความเสี่ยงต่อภาคการเงินของประเทศโดยรวม

ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยมีทั้งหมด 32 แห่ง ประกอบด้วย ธนาคารพาณิชย์ไทย 14 แห่ง สาขาของธนาคารต่างประเทศ 15 แห่ง ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารต่างประเทศ 1 แห่ง ธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย 1 แห่ง โดยธนาคารพาณิชย์ไทยมีสัดส่วนสินทรัพย์ร้อยละ 86.57 ของสินทรัพย์รวมของธนาคารทั่วประเทศ การที่ธนาคารพาณิชย์ไทยเป็นผู้ครองส่วนแบ่งตลาดขนาดใหญ่ในประเทศ เป็นการชี้ให้เห็นว่าสถานการณ์การแข่งขันระหว่างธนาคารพาณิชย์ไทยและธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงาน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความสามารถในการทำกำไรโดยรวม (Aggregate Profitability)⁷ ของภาคการเงินในประเทศต่างๆ จะพบว่า ความสามารถในการทำกำไรของไทยในปี 2555 อยู่ในลำดับที่สี่ รองจาก สิงคโปร์ เวียดนาม และมาเลเซีย และสูงกว่าอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นการปรับตัวดีขึ้นอย่างชัดเจน (ในปี 2552 ถึง 2554 ประเทศไทยอยู่ในลำดับสุดท้าย) และเมื่อพิจารณาต้นทุนในการดำเนินงาน (Operating Cost)⁸ ซึ่งวัดจากค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่ดอกเบี้ยต่อสินทรัพย์เฉลี่ย มีสัดส่วนค่อนข้างสูง ในขณะเดียวกัน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ก็อยู่ในระดับสูงเช่นกัน ดังนั้น หากมีการเพิ่มระดับการแข่งขันคาดว่าจะทำให้ธนาคารพาณิชย์ไทยมีการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน

3.6 สถานะทางการคลังและนโยบายการคลัง

ความเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคจะทำให้ภาคธุรกิจมีการทำธุรกิจแบบไร้พรมแดนหรือเป็นตลาดเดียว แต่อัตราภาษีของแต่ละประเทศยังมีความแตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยทางด้านภาษีถือเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุน เนื่องจากภาษีจะเป็นตัวกำหนดผลตอบแทนสุทธิของภาคเอกชน ความแตกต่างของภาษีที่สำคัญของประเทศในอาเซียนสรุปได้ดังตารางที่ 16 ซึ่งแต่ละประเทศยังมีข้อกำหนดปลีกย่อยในรายละเอียด เช่น อัตราภาษีที่แตกต่างกันระหว่างผู้เสียภาษีที่เป็นชาวต่างชาติ การยกเว้นภาษีให้กับสินค้า บริการหรือธุรกิจบางประเภทที่ได้รับการสนับสนุน มาตรการลดหย่อนภาษีเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับวิสาหกิจขนาดย่อม นอกจากนี้ยังมีประเด็นอื่นๆ ที่ภาคเอกชนนำมาพิจารณา เช่น ภาระค่าใช้จ่ายประกันสังคมที่จะต้องจ่ายให้ลูกจ้าง สิทธิในการหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน รวมทั้งมาตรฐานการบันทึกบัญชีที่จะส่งผลต่อผลกำไรของการประกอบธุรกิจ เช่น การหักค่าเสื่อมราคา เป็นต้น

⁷ ความสามารถในการทำกำไร (Aggregate Profitability) จากรายงาน World Development Report ซึ่งเป็นผลรวมค่าเฉลี่ย 3 ปีของรายได้ดอกเบี้ยสุทธิต่อมูลค่าเงินฝาก (Net Interest Margin) ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return on assets) และผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity)

⁸ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Operating Cost) คัดจากค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่ดอกเบี้ยต่อสินทรัพย์เฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของธนาคารใหญ่ 10 แห่ง บริษัท Holding Company รวมถึงธนาคารเฉพาะกิจของรัฐ

ตารางที่ 16 : อัตราภาษีในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ปี 2555

ประเทศ/ ภาษี	ภาษีมูลค่า เพิ่ม	ภาษีเงิน ได้นิติบุคคล	ภาษีเงิน ได้บุคคล ธรรมดา	ภาษีหัก ณ ที่จ่าย จากเงินปันผล	ภาษีจากกำไร จากการขาย หลักทรัพย์	อัตราภาษีสุทธิ
ไทย*	7	23	5 - 37	10	0	37.6
สิงคโปร์	7	17	2 - 20	0	0	27.6
มาเลเซีย	5 - 10/6 ⁹	25	0 - 26	0	n.a.	24.5
อินโดนีเซีย	10	10-30	5 - 30	0	0	34.5
เวียดนาม	10	25	5 - 35	5	n.a.	34.5
ฟิลิปปินส์	12	30	5 - 32	15	0.5/5-10 ¹⁰	46.6
พม่า	0-200	30	3-50	0	n.a.	n.a.
ลาว	5	20/35 ¹¹	5-25	10	n.a.	33.3
กัมพูชา	10	20	0 - 20	14	0	22.5
บรูไน	-	22/55	0	0	0	16.8

*ที่มา: กรมสรรพากร และ KPMG

หมายเหตุ : ประเทศไทยใช้อัตราภาษีร้อยละ 23 สำหรับระยะเวลาบัญชีปี 2555 และจะเริ่มใช้อัตราภาษีร้อยละ 20 ในปี 2556

ในด้านฐานะการคลัง การเปิดเสรีภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อฐานะทางการคลังของประเทศสมาชิก โดยเฉพาะการปรับลดภายใต้กรอบการเปิดเสรีทางการค้า ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อฐานะทางการคลังโดยเฉพาะประเทศที่ยังมีการพึ่งพิงรายรับจากภาษีนำเข้าในระดับสูง อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของการค้าและกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่จะส่งผลด้านบวกต่อฐานะทางการคลัง ในกรณีของประเทศไทย พบว่า อารกรขาเข้าที่เรียกเก็บจากการนำเข้าสินค้าจากประเทศสมาชิกในปี 2555 มีมูลค่าทั้งสิ้น 19,908.27 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.17 ของ GDP ซึ่งหากมีการลดอากรขาเข้าเป็นร้อยละ 0 ในปี 2558 จะส่งผลให้ประเทศไทยต้องสูญเสียรายได้ส่วนนี้ไป แต่ในทางตรงข้าม ประเทศไทยจะได้รับประโยชน์จากการลดอากรขาเข้าของประเทศคู่ค้าที่เป็นสมาชิกอาเซียน เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 17 อารกรนำเข้าในปี 2555

	มูลค่า (ล้านบาท)	ร้อยละ
อากรขาเข้ารวม	120,050	1.06
อากรขาเข้าจากกลุ่มอาเซียน	19,908	0.17
มูลค่าการนำเข้า (ตามสถิติกรมศุลกากร)	7,813,060	68.68
GDP	11,375,349	100.00

*ที่มา: กรมศุลกากร คำนวณโดย สศช

4

การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ของไทยจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การเปิดเสรีภายใต้ความตกลงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภูมิทัศน์ทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม การประเมินผลกระทบที่จะเกิดจากการดำเนินการตามข้อตกลงต่อตัวแปรเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ทางเศรษฐกิจยังมีข้อจำกัดที่สำคัญๆ หลายประการ **ประการแรก** ข้อตกลงในหลายด้านยังขาดความชัดเจนเกี่ยวกับกรอบเวลาและขอบเขตและรายละเอียดในการดำเนินการ **ประการที่สอง** ข้อจำกัดของเครื่องมือในการประเมินผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยเชิงคุณภาพและการวัดผลกระทบในเชิงพลวัต เนื่องจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่สำคัญๆ หลายประการที่จะมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเพื่อที่จะทำให้ภูมิทัศน์

⁹ ประเทศมาเลเซียคิดภาษีขายในอัตราร้อยละ 5-10 และภาษีบริการ ในอัตราร้อยละ 6

¹⁰ ประเทศฟิลิปปินส์คิดภาษีร้อยละ 0.5 ของราคาซื้อหลักทรัพย์ และร้อยละ 5-10 ของกำไรจากการขายหลักทรัพย์

¹¹ ประเทศลาวคิดภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 20 สำหรับบริษัททั่วไป และร้อยละ 35 ของบริษัทภายใต้กฎหมายการลงทุนของต่างชาติ

ทางเศรษฐกิจในระยะยาวเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งอาจมีความแตกต่างไปจากการเปลี่ยนแปลงในระยะสั้น ภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว การวิเคราะห์ในครั้งนี้นี้จึงให้น้ำหนักความสำคัญกับผลกระทบต่อตัวแปรมหภาคที่เกิดจากการเปิดเสรีทางการค้า โดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐกิจ และการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญๆ ที่จะเกิดจากการเปิดเสรีทางด้านการเงิน โดยการวิเคราะห์และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

4.1 ผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้า

4.1.1 การส่งออก และการขยายตัวทางเศรษฐกิจ จากการวิเคราะห์โดยการใช้แบบจำลองทางเศรษฐกิจมหภาค โดยการปรับลดอัตราภาษีนำเข้าของไทยที่เรียกเก็บจากประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน และอัตราภาษีนำเข้าที่ประเทศสมาชิกเรียกเก็บจากสินค้านำเข้าจากไทยลงเป็นร้อยละ 0 พบว่าการเปิดเสรีการค้าภายใต้กรอบการค้าอาเซียน มีแนวโน้มที่จะทำให้ปริมาณการส่งออกขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.72 และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ณ ราคาคงที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.23 โดยแบ่งเป็นผลที่เกิดจากการปรับลดอัตราภาษีศุลกากรของไทย แต่เพียงด้านเดียว (Unilateral Tariff Reduction) ประมาณร้อยละ 0.09 และเป็นผลที่เกิดจากการปรับลดอัตราภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกอื่นๆ ที่เรียกเก็บบนสินค้านำเข้าจากไทยอีกประมาณร้อยละ 0.14 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การลดภาษีศุลกากรของไทยแต่เพียงฝ่ายเดียวจะสามารถสร้างอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจค่อนข้างน้อย เนื่องจากอัตราภาษีศุลกากรของไทยในปัจจุบันถูกลดลงมาจนอยู่ในระดับต่ำ โดยอัตราภาษีศุลกากรถ่วงน้ำหนักด้วยมูลค่าการส่งออกของไทย (Trade Weighted Average Tariff Rate) อยู่ที่ร้อยละ 4.8 ต่ำกว่าประเทศส่วนใหญ่ของอาเซียน¹² และเมื่อนับรวมผลประโยชน์ที่เกิดจากการลดภาษีนำเข้าของประเทศสมาชิกอื่นๆ ซึ่งทำให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.23 แสดงให้เห็นว่าผลกระทบต่อ GDP ในเชิงสถิต (Static Impact) ที่เกิดจากการลดอัตราภาษีศุลกากรของไทยและประเทศสมาชิกไม่สูงมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับข้อเท็จจริง 2 ประการคือ ประการแรก การเปิดเสรีภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกที่มีโครงสร้างการผลิตใกล้เคียงกัน (South-South Integration) โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างการผลิตของไทย มาเลเซีย และ อินโดนีเซีย ประการที่สอง อัตราภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกที่มีโครงสร้างการผลิตใกล้เคียงกันอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะไทย มาเลเซีย อินโดนีเซียและสิงคโปร์ ทำให้การปรับลดอัตราภาษีศุลกากรลงเป็นร้อยละ 0 ไม่สามารถที่จะส่งผลให้เกิดการสร้างการค้า (Trade Creation) ได้มากนัก และประการที่สาม มูลค่าการค้ากับประเทศที่โครงสร้างการผลิตแตกต่างจากไทยค่อนข้างมาก (North - South Integration) และมีอัตราภาษีนำเข้าสูง โดยเฉพาะ พม่า ลาว และ กัมพูชา ยังอยู่ในระดับต่ำเพียงร้อยละ 1.4 ร้อยละ 1.0 และร้อยละ 0.8 ของมูลค่าการค้าของไทยในปี 2555 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามผลกระทบดังกล่าวเป็นเพียงการประเมินผลกระทบของการเพิ่มขึ้นของปริมาณการค้า อันเนื่องมาจากการลดอัตราภาษีศุลกากรเท่านั้น โดยไม่ได้รวมผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการลดลงของมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี และการอำนวยความสะดวกทางการค้าซึ่งยังมีความไม่แน่นอนอยู่สูง เนื่องจากยังไม่มีการกำหนดกรอบระยะเวลา รายละเอียด ประเภท และจำนวนของมาตรการ รวมทั้งไม่สามารถวัดออกมาเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ชัดเจน¹³ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มาตรการดังกล่าวสามารถลดต้นทุนในด้านการส่งออกของผู้ประกอบการไปยังประเทศสมาชิกได้ร้อยละ 10.0 มีแนวโน้มที่จะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.40

¹² ต่ำกว่าร้อยละ 0 ร้อยละ 5.1 และร้อยละ 6.8 ของสิงคโปร์ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ตามลำดับ

¹³ รายงานการศึกษาในบางฉบับพบว่ามีการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าภายใต้ข้อตกลงการค้าต่างๆ อย่างไรก็ตามการศึกษาในลักษณะดังกล่าวจำเป็นต้องทราบข้อมูล ชนิด และจำนวนของมาตรการที่จะถูกยกเลิกและขึ้นอยู่กับสมมติฐานอย่างกว้างๆ เกี่ยวกับการตีราคามาตรการกีดกันที่มีใช้ภาษีแต่ละชนิดให้เป็นตัวเงิน ซึ่งไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้

4.1.2 การแข่งขันทางการค้า

นอกเหนือจากผลกระทบเชิงสถิตย (Static Impact) ที่เกิดจากการปรับลดภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกในข้อ 4.1.1 แล้ว การเปิดเสรีทางการค้ายังมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในระยะยาว (Dynamic Impact) โดยเฉพาะในด้านการเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพการผลิตที่มีปัจจัยสนับสนุน 3 ประการคือ ประการแรก ขนาดตลาดที่ใหญ่ขึ้นส่งผลให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) ประการที่สอง การแข่งขันที่เพิ่มขึ้นทำให้ภาคการผลิตในประเทศปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต และประการที่สาม การ

ตารางที่ 18 ดัชนี Trade correlation ระหว่างประเทศไทยกับประเทศในอาเซียนระหว่างปี 2538 – 2555

	2538	2548	2555
บรูไน	-0.01	0.03	-0.14
กัมพูชา	0.21	0.23	0.19
อินโดนีเซีย	0.51	0.37	0.23
ลาว	0.21	0.12	-0.03
มาเลเซีย	0.44	0.36	0.26
พม่า	0.22	0.19	0.11
ฟิลิปปินส์	0.49	0.31	0.12
สิงคโปร์	0.19	0.05	0.02
เวียดนาม	0.49	0.44	0.33

ที่มา: UNCTAD

แบ่งงานกันทำระหว่างประเทศในภูมิภาค (Regional Division of Production) ส่งผลให้เกิดการโยกย้ายทรัพยากรการผลิตจากภาคการผลิตที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบต่ำไปยังสาขาการผลิตที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบสูงกว่า แม้ว่าผลประโยชน์เชิงพลวัตดังกล่าวจะไม่สามารถวัดอย่างชัดเจนโดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐกิจก็ตาม แต่การพิจารณาผลกระทบในเชิงสถิตยที่เป็นเงื่อนไขขั้นต้นในการก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงพลวัต ร่วมกับเครื่องชี้วัดที่สำคัญ ซึ่งพบว่าโครงสร้างการค้าของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอื่นๆ มีลักษณะการเป็นคู่ค้าหรือเกื้อกูลกันในระดับต่ำ แต่มีลักษณะการเป็นประเทศคู่แข่งในระดับสูง ซึ่งจะเห็นได้จากดัชนี Comparative Diversification Index และ Trade Correlation ที่แสดงให้เห็นว่าการค้าของไทยมีลักษณะเป็นคู่แข่งกับประเทศสมาชิกที่มีระดับการพัฒนาและโครงสร้างการผลิตใกล้เคียงกัน เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม โดยเฉพาะการค้าในกลุ่มสินค้าที่เป็นทุนและเทคโนโลยีเข้มข้นในขณะที่มีลักษณะเป็นคู่ค้าหรือเกื้อกูลกับประเทศที่มีโครงสร้างการผลิตแตกต่างกันสูง เช่น พม่า กัมพูชา ลาว และบรูไน อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ในลักษณะการเป็นคู่ค้าซึ่งเอื้ออำนวยต่อการขยายตัวของปริมาณการค้านั้น ยังอยู่ในขอบเขตจำกัดเฉพาะการแลกเปลี่ยนวัตถุดิบ พลังงาน สินค้าอุปโภคบริโภค และเครื่องใช้ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น ในขณะที่การใช้ประโยชน์จากการเป็นฐานการผลิตร่วมกันยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาของไทย เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ และอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ข้อเท็จจริงดังกล่าวทำให้ได้ข้อสรุปที่สำคัญๆ 2 ประการคือ ประการแรก แม้ว่าการเปิดเสรีทางการค้าภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้ขนาดของตลาดกว้างขึ้นและเป็นปัจจัยที่สนับสนุนการเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพการผลิตก็ตาม แต่ปัจจัยสนับสนุนที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะยังอยู่ในขอบเขตจำกัดในระยะแรกเนื่องจากมูลค่าการค้าของไทยกับประเทศที่มีลักษณะเป็นคู่ค้ายังอยู่ในระดับต่ำและส่วนใหญ่เป็นการค้าในกลุ่มสินค้าที่ไทยเริ่มมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบลดลง และในระยะยาว การเพิ่มขึ้นของรายได้ต่อหัวของประเทศที่มีโครงสร้างเป็นประเทศคู่ค้ากับไทยในปัจจุบัน แม้จะส่งผลดีกับการส่งออกสินค้าที่ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในปัจจุบันก็ตาม แต่มีแนวโน้มที่จะเป็นประเทศคู่แข่งมากขึ้นในกลุ่มสินค้าที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบลดลงในปัจจุบัน และ ประการที่สอง แม้ว่าโครงสร้างการค้าของพม่า ลาว กัมพูชา และบรูไนจะมีลักษณะเป็นคู่ค้าหรือเกื้อกูลกับไทยแต่ในขณะเดียวกันก็มีลักษณะเป็นคู่ค้าและเกื้อกูลกับประเทศสมาชิกอื่นๆ ที่มีลักษณะเป็นประเทศคู่แข่งกับไทยด้วย รวมทั้งมีลักษณะที่เกื้อกูลกับสิงคโปร์และมาเลเซียมากกว่าไทย ดังนั้น แม้ว่าการปรับลดอัตราภาษีศุลกากรภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะนำมาสู่การขยายตัวของเศรษฐกิจในระยะสั้น แต่ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับเศรษฐกิจไทยในระยะยาวยังคงขึ้นอยู่กับ (1) ชีตความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจไทย (2) ชีตความสามารถในการพัฒนาความเชื่อมโยงของการผลิตในสาขาการผลิตที่เป้าหมายสำคัญ ของไทยร่วมกับการผลิตของประเทศที่มีลักษณะเป็นคู่ค้าหรือเกื้อกูลกับไทย และ (3) ศักยภาพในการยกระดับการพัฒนาของประเทศคู่ค้าที่มีโครงสร้างการค้าเกื้อกูลกับไทย

ตารางที่ 19 : ดัชนี Comparative Diversification ระหว่างประเทศในอาเซียนปี 2555

	บรูไน	กัมพูชา	อินโดนีเซีย	ลาว	มาเลเซีย	พม่า	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย	เวียดนาม
บรูไน	0.00	0.49	0.73	0.36	0.85	0.59	0.74	0.94	0.96	0.85
กัมพูชา	0.49	0.00	0.72	0.65	0.85	0.64	0.87	0.92	0.81	0.62
อินโดนีเซีย	0.73	0.72	0.00	0.58	0.50	0.68	0.63	0.78	0.63	0.57
ลาว	0.36	0.65	0.58	0.00	0.83	0.63	0.72	0.91	0.82	0.73
มาเลเซีย	0.85	0.85	0.50	0.83	0.00	0.83	0.46	0.46	0.50	0.66
พม่า	0.59	0.64	0.68	0.63	0.83	0.00	0.71	0.92	0.85	0.79
ฟิลิปปินส์	0.74	0.87	0.63	0.72	0.46	0.71	0.00	0.47	0.57	0.69
สิงคโปร์	0.94	0.92	0.78	0.91	0.46	0.92	0.47	0.00	0.54	0.74
ไทย	0.96	0.81	0.63	0.82	0.50	0.85	0.57	0.54	0.00	0.60
เวียดนาม	0.85	0.62	0.57	0.73	0.66	0.79	0.69	0.74	0.60	0.00

ที่มา: UNCTAD

4.1.3 โครงสร้างการผลิตรายสาขา ผลการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค

พบว่าการปรับลดภาษีศุลกากรภายใต้ข้อตกลงการเปิดเสรีทางการค้าของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีแนวโน้มที่จะส่งผลด้านบวกให้เกิดการขยายตัวของกิจกรรมการผลิตทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ ร้อยละ 0.18 ร้อยละ 0.40 และร้อยละ 0.11 ตามลำดับ โดยแบ่งเป็น (1) การปรับลดอัตราภาษีนำเข้าแต่เพียงด้านเดียว ทำให้ต้นทุนการผลิตและต้นทุนการบริโภคลดลงซึ่งส่งผลให้การผลิตขยายตัวและอำนาจซื้อภายในประเทศเพิ่มขึ้นซึ่งจะทำให้ภาคการเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ ขยายตัวร้อยละ 0.02 ร้อยละ 0.07 และ ร้อยละ 0.09 ตามลำดับ และ (2) การปรับลดอัตราภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกให้กับประเทศไทยส่งผลให้ราคาสินค้าส่งออกเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตเพื่อการส่งออกตลอดจนรายได้ของประชาชนในระบบเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การผลิตภาคการเกษตร อุตสาหกรรมและบริการขยายตัวร้อยละ 0.16 ร้อยละ 0.32 และร้อยละ 0.02 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการปรับลดอัตราภาษีศุลกากรภายใต้ข้อตกลงการเปิดเสรีทางการค้าจะทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจขยายตัวทุกภาคการผลิตก็ตาม แต่การผลิตภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มที่จะขยายตัวสูงกว่าภาคเกษตรและบริการ ซึ่งจะทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่ปรับเปลี่ยนไปพึ่งพิงภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบอัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมรายสาขาพบว่า การปรับลดอัตราภาษีศุลกากรภายใต้กรอบข้อตกลงการเปิดเสรีทางการค้ามีแนวโน้มที่จะทำให้โครงสร้างการผลิตภาคอุตสาหกรรมปรับเปลี่ยนไปพึ่งพิงการผลิตในกลุ่มที่เป็นสินค้าทุนและเทคโนโลยีเข้มข้นมากขึ้น แม้ว่าการผลิตในกลุ่มอาหารซึ่งเป็นสินค้าที่พึ่งพิงทรัพยากรมีแนวโน้มที่จะขยายตัวในเกณฑ์สูงก็ตาม

แม้ว่าผลกระทบข้างต้นจะเป็นผลในเชิงสถิติที่เกิดจากการปรับลดอัตราภาษีศุลกากร แต่มีความสอดคล้องกับดัชนีต่างๆ ที่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว โดยเฉพาะ Specialization Index และดัชนี RCA ในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมที่ปรับตัวดีขึ้นมากกว่าสินค้าเกษตร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภายใต้การเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ไทยมีความได้เปรียบในการแข่งขันของสินค้าอุตสาหกรรมมากกว่าสินค้าเกษตร และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของภาคอุตสาหกรรม ดัชนีดังกล่าวแสดงให้เห็น แนวโน้มของการปรับเปลี่ยนของโครงสร้างการผลิตภาคอุตสาหกรรมจากการผลิตที่เป็นสินค้าแรงงานเข้มข้นไปเป็นการผลิตสินค้าทุนและเทคโนโลยีเข้มข้นมากขึ้น

ตารางที่ 20 : ดัชนี Specialization Index ของไทยรายสินค้า ระหว่างปี 2538 – 2555

	2538	2543	2548	2553	2554	2555
รวมสินค้าทั้งหมด	-0.11	0.05	-0.04	0.03	0.00	-0.04
สินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะและเทคโนโลยีสูง	-0.44	-0.26	-0.13	-0.06	-0.04	-0.07
สินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะและเทคโนโลยีปานกลาง	-0.52	-0.12	-0.01	0.12	0.10	0.01
สินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะและเทคโนโลยีต่ำ	-0.64	-0.35	-0.44	-0.40	-0.40	-0.35
สินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานและทรัพยากรสูง	0.56	0.54	0.46	0.36	0.35	0.25
น้ำตาล	0.99	0.97	0.95	0.92	0.95	0.96
ผลิตภัณฑ์ยาง	0.61	0.80	0.78	0.80	0.82	0.75
ยานยนต์	-0.98	-0.13	0.73	0.79	0.75	0.60
รองเท้า	0.94	0.88	0.84	0.52	0.53	0.55
เครื่องดื่มและยาสูบ	-0.29	-0.14	-0.07	0.29	0.33	0.39
เฟอร์นิเจอร์	0.90	0.92	0.79	0.56	0.48	0.35
ผลิตภัณฑ์พลาสติกขั้นต้น	-0.47	0.21	0.32	0.27	0.37	0.30
น้ำมัน/ไขมันจากพืชและสัตว์	-0.54	0.09	0.17	0.20	0.28	0.24
อินทรีย์เคมี	-0.83	-0.35	-0.28	-0.06	0.05	0.14
สิ่งทอและผลิตภัณฑ์	0.12	0.09	0.16	0.17	0.15	0.04
เคมีภัณฑ์	-0.50	-0.25	-0.15	-0.08	-0.02	-0.02
เครื่องจักรกลการเกษตร (ไม่รวมแทรกเตอร์)	-0.89	-0.61	-0.67	-0.56	-0.32	-0.22
ยางสังเคราะห์	-0.95	-0.42	-0.21	-0.44	-0.42	-0.66

ที่มา: UNCTAD

ตาราง 21 : สินค้าที่ไทยมีความได้เปรียบสูง (RCA มีค่าสูงที่สุดในกลุ่ม ASEAN หรือมีค่ามากกว่า 1)

HS		2538	2544	2549
71	อัญมณี	59.78	65.34	63.33
40	ผลิตภัณฑ์ยาง	64.34	78.08	63.03
11	มันสำปะหลัง	68.98	68.68	54.30
84	เครื่องใช้ไฟฟ้า	14.17	48.65	51.37
10	ข้าว	42.50	52.25	43.82
20	ผักและผลไม้	45.64	37.27	42.51
85	อิเล็กทรอนิกส์	8.58	30.12	32.26
44	ไม้และผลิตภัณฑ์	15.70	13.64	22.49
25	ซีเมนต์	31.79	23.93	18.32
30	อาหารทะเลแช่แข็ง	21.83	17.27	16.07
55-56-59	สิ่งทอ	14.79	20.13	16.07
28-29	เคมีภัณฑ์	1.71	4.33	11.50
27	ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม	2.46	11.19	11.37
39	พลาสติก	17.61	5.44	11.12
41-42	ผลิตภัณฑ์หนังสัตว์	17.39	9.58	10.92
69	เซรามิกส์	3.81	8.52	10.63
17	น้ำตาล	19.27	12.84	9.14
87	ยานยนต์	5.32	5.37	8.37
61-62	เครื่องนุ่งห่ม	32.87	4.71	4.83
64	รองเท้า	189.05	5.91	2.91
22	เครื่องดื่ม	3.35	2.79	2.21

ที่มา: สศช. และ WTO

หมายเหตุ: ข้อมูลหลังปี 2549 มีการจัดกลุ่มสินค้าใหม่ทำให้ข้อมูลรายสินค้าเปรียบเทียบระยะยาวระหว่างก่อนปี 2550 และตั้งแต่ปี 2550 ยังมีความคลาดเคลื่อน จึงพิจารณานำเสนอแนวโน้มของ RCA เฉพาะข้อมูลปี 2538 ถึง 2549

4.1.4 การกระจายรายได้ แม้ว่าการเปิดเสรีทางการค้าจะทำให้ภาคการผลิตทั้งเกษตร อุตสาหกรรม และบริการขยายตัวเพิ่มขึ้นก็ตาม แต่การปรับลดอัตราภาษีศุลกากรทำให้โครงสร้างการผลิตมี แนวโน้มที่จะกระจุกตัวมากขึ้นในกลุ่มการผลิตภาคอุตสาหกรรมซึ่งขยายตัวสูงกว่าสาขาการผลิตอื่นๆ รวมทั้ง การกระจุกตัวของการผลิตในภาคอุตสาหกรรมที่มีความโน้มเอียงไปสู่การผลิตสินค้าทุนและเทคโนโลยีมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างการกระจายรายได้ของประชาชนในระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้ การวิเคราะห์ ผลกระทบในเชิงสถิติพบว่า การปรับลดภาษีศุลกากรภายใต้กรอบการเปิดเสรีทางการค้าทำให้สวัสดิการทาง เศรษฐกิจ¹⁴ (Economic Welfare) เพิ่มขึ้นรวม 3.58 พันล้านบาท แบ่งเป็นการเพิ่มขึ้นของสวัสดิการทาง เศรษฐกิจในกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้สูง (Deciles ที่ 8 ถึง 10) 2.77 พันล้านบาท และในกลุ่มครัวเรือนที่มี รายได้ปานกลาง (Deciles ที่ 4 ถึง 7) 0.86 พันล้านบาท ในขณะที่สวัสดิการทางเศรษฐกิจของกลุ่มครัวเรือน ชั้นรายได้น้อย (Deciles ที่ 1 ถึง 3) ลดลง 0.05 พันล้านบาท การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีสาเหตุที่สำคัญๆ 3 ประการคือ ประการแรก โครงสร้างรายได้ของครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำยังคงพึ่งพิงผลตอบแทนจากปัจจัยแรงงาน มากกว่าผลตอบแทนจากปัจจัยทุน ประการที่สอง ในช่วงก่อนการเปิดเสรีทางการค้า อัตราภาษีศุลกากรใน กลุ่มสินค้าเกษตรซึ่งเป็นการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้นอยู่ในระดับสูงกว่าอัตราภาษีศุลกากรในกลุ่มสินค้า อุตสาหกรรม ดังนั้นการเปิดเสรีทางการค้าทำให้ค่าตอบแทนสัมพัทธ์ของแรงงานเมื่อเปรียบเทียบกับค่าตอบแทนของ ปัจจัยทุนลดลง ประการที่สาม การขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจทำให้ระดับราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น ภายใต้แนวโน้มของการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตไปสู่การพึ่งพิงภาคอุตสาหกรรมมากขึ้นและแนวโน้มการ กระจุกตัวมากขึ้นการผลิตในกลุ่มของภาคอุตสาหกรรมทุนและเทคโนโลยีเข้มข้นในระยะยาว พลวัตการจาก การเปิดเสรีทางการค้ายังคงมีแนวโน้มที่จะส่งผลให้ปัญหาการกระจายรายได้มีความรุนแรงมากขึ้น

4.1.5 เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเพื่อเพิ่มขึ้นเล็กน้อยที่ร้อยละ 0.14 ในขณะที่ GDP deflator เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 0.4 และภาครัฐขาดดุลเพิ่มขึ้น (หรือเกินดุลลดลง) ประมาณร้อยละ 0.09 ของ GDP โดยการปรับลดภาษีศุลกากรแต่เพียงด้านเดียวส่งผลให้ภาครัฐขาดดุลเพิ่มขึ้น (หรือเกินดุล ลดลง) ประมาณร้อยละ 0.14 ของ GDP แต่การปรับลดภาษีศุลกากรของประเทศคู่ค้าทำให้เศรษฐกิจขยายตัว และรายได้ของภาครัฐเพิ่มขึ้นซึ่งส่งผลให้ภาครัฐขาดดุลลดลง (หรือเกินดุลเพิ่มขึ้น) ร้อยละ 0.05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า Recovery rate ของรายได้ภาษีอากรที่เกิดจากการเปิดเสรีทางการค้าอยู่ในระดับต่ำและมีแนวโน้มที่ จะต่ำมากขึ้นภายใต้การลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในขณะที่ดุลบัญชี เดินสะพัดขาดดุลน้อยลงหรือเกินดุลเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 0.65 ของ GDP

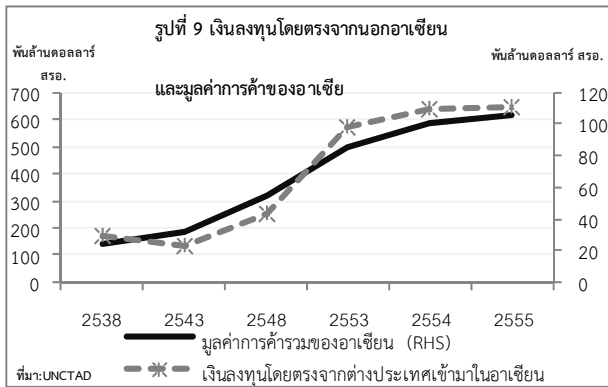
4.1.6 แรงงาน จากการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคพบว่า การปรับลด ภาษีศุลกากรภายใต้กรอบการเปิดเสรีทางการค้าจะทำให้ความต้องการแรงงานรวม (ในช่วงที่ประเทศไทยเริ่ม ปรับลดอัตราภาษีจนถึงการปรับลดภาษีของประเทศสมาชิกอื่นๆ) เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 0.42 หรือคิดเป็น ประมาณ 150,000 ถึง 200,000 คนจากแนวโน้มปกติ ซึ่งจะสร้างแรงกดดันต่อปัญหาการขาดแคลนแรงงาน มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในระยะยาว การเปิดเสรีทางการค้ากับกลุ่มประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้านแรงงานไร้ ฝีมือ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตไปสู่สินค้าทุนและเทคโนโลยีเข้มข้นมากขึ้น มีแนวโน้มที่ จะทำให้สัดส่วนค่าจ้างของแรงงานไร้ฝีมือต่ำลงเมื่อเปรียบเทียบกับค่าจ้างของแรงงานมีฝีมือ (Wage Price Equalization) ควบคู่ไปกับการเพิ่มขึ้นของความต้องการแรงงานที่มีทักษะฝีมือ ในขณะที่ขีดความสามารถใน

¹⁴ สวัสดิการทางเศรษฐกิจวัดโดย Equivalent Variation

การดึงดูดแรงงานไร้ฝีมือมีแนวโน้มลดลงในระยะยาวควบคู่ไปกับการลดลงในสัดส่วนของภาคการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้น นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของค่าแรงโดยภาพรวมในระบบเศรษฐกิจจะยังคงเป็นปัจจัยดึงดูดแรงงานต่างชาติที่มีฝีมือเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการผลิต โดยเฉพาะแรงงานในระดับกึ่งฝีมือและฝีมือระดับกลางถึงสูง อย่างไรก็ตาม ชีตความสามารถในการดึงดูดแรงงานที่มีทักษะฝีมือระดับสูงยังคงมีแนวโน้มที่จะได้รับแรงกดดันจากประเทศที่มีเทคโนโลยีการผลิตที่สูงกว่า

4.2 การลงทุนในภูมิภาคมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่การขยายตัวทางด้านการลงทุนยังคงมีแนวโน้มที่จะถูกกำหนดโดยนักลงทุนจากภายนอกกลุ่มเป็นสำคัญ การขยายตัวของการลงทุนที่จะเป็นผลทางตรงมาจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังคงมีแนวโน้มที่จะยังอยู่ในระดับจำกัดเนื่องจาก (1) ความตกลงการเปิดเสรีด้านการลงทุนยังคงจำกัดอยู่ใน 2 สาขา คือ สาขาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและ สาขาการเพาะขยายและปรับปรุงพันธุ์พืช และ (2) ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างการค้ากับการลงทุนในภูมิภาคอาเซียนยังมีลักษณะของการลงทุนนำการค้า ไม่ใช่การค้านำการลงทุนซึ่งจะเห็นได้จากความสัมพันธ์ในรูปที่ 9 ที่แสดงให้เห็นว่าการขยายตัวของการค้าในภูมิภาคอาเซียนอย่างรวดเร็วตลอดช่วงที่ผ่านมาเป็นผลมาจากการไหลเข้าของเงินลงทุนทางตรงจากภายนอกกลุ่มประเทศอาเซียน โดยเฉพาะการลงทุนทางตรงจากญี่ปุ่นและยุโรปเพื่อการผลิตสินค้าจำหน่ายในตลาดโลก แม้กระนั้นก็ตาม การเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังมีแนวโน้มที่จะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การลงทุนทางตรงระหว่างกันของประเทศสมาชิกเพิ่มขึ้น นำโดยการลงทุนจากสิงคโปร์ มาเลเซีย และไทย ในกลุ่มประเทศที่มีโครงสร้างทางการค้าเกื้อกูลกับประเทศเจ้าของเงินทุน โดยเฉพาะลาว กัมพูชา พม่า และเวียดนาม

ในขณะเดียวกัน ความเหมาะสมทางภูมิศาสตร์ การปรับตัวดีขึ้นของเสถียรภาพทางการเมือง การปรับเปลี่ยนนโยบายทางเศรษฐกิจ ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน และแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชนในภูมิภาคยังคงมีแนวโน้มที่จะดึงดูดเงินลงทุนทางตรงจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะความอุดมสมบูรณ์ด้านปัจจัยแรงงานและทรัพยากรธรรมชาติภายใต้การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจมากขึ้นของกลุ่มประเทศ CLMV มีแนวโน้มที่จะดึงดูดเงินลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมพื้นฐานที่เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ฐานทรัพยากรและอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างภาคการผลิตของไทย หลังการปรับลดอัตราภาษีศุลกากรในภูมิภาค ที่มีแนวโน้มปรับเปลี่ยนไปสู่โครงสร้างการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ไทยยังคงมีแนวโน้มที่จะดึงดูดเม็ดเงินลงทุนในการผลิตสินค้าดังกล่าว แม้กระนั้นก็ตามขีดความสามารถในการดึงดูดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของไทยในกลุ่มสินค้าทุนและเทคโนโลยีเข้มข้นยังคงมีแนวโน้มที่จะได้รับแรงกดดันจากขนาดกำลังแรงงานและการเพิ่มขึ้นของทักษะและฝีมือแรงงานในประเทศที่มีการผลิตสินค้าคล้ายคลึงกับไทย เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเวียดนาม

4.3 ภาคการเงินการคลัง

ประเทศในกลุ่มอาเซียนได้มีการทำข้อตกลงในด้านการเงินเพื่อส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในด้านการค้าและบริการกับประเทศและกลุ่มประเทศต่างๆ มาก่อนที่จะมีการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไปบ้างแล้ว และภายใต้กรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้กำหนดให้มีการเปิดเสรีทางการเงินใน 4

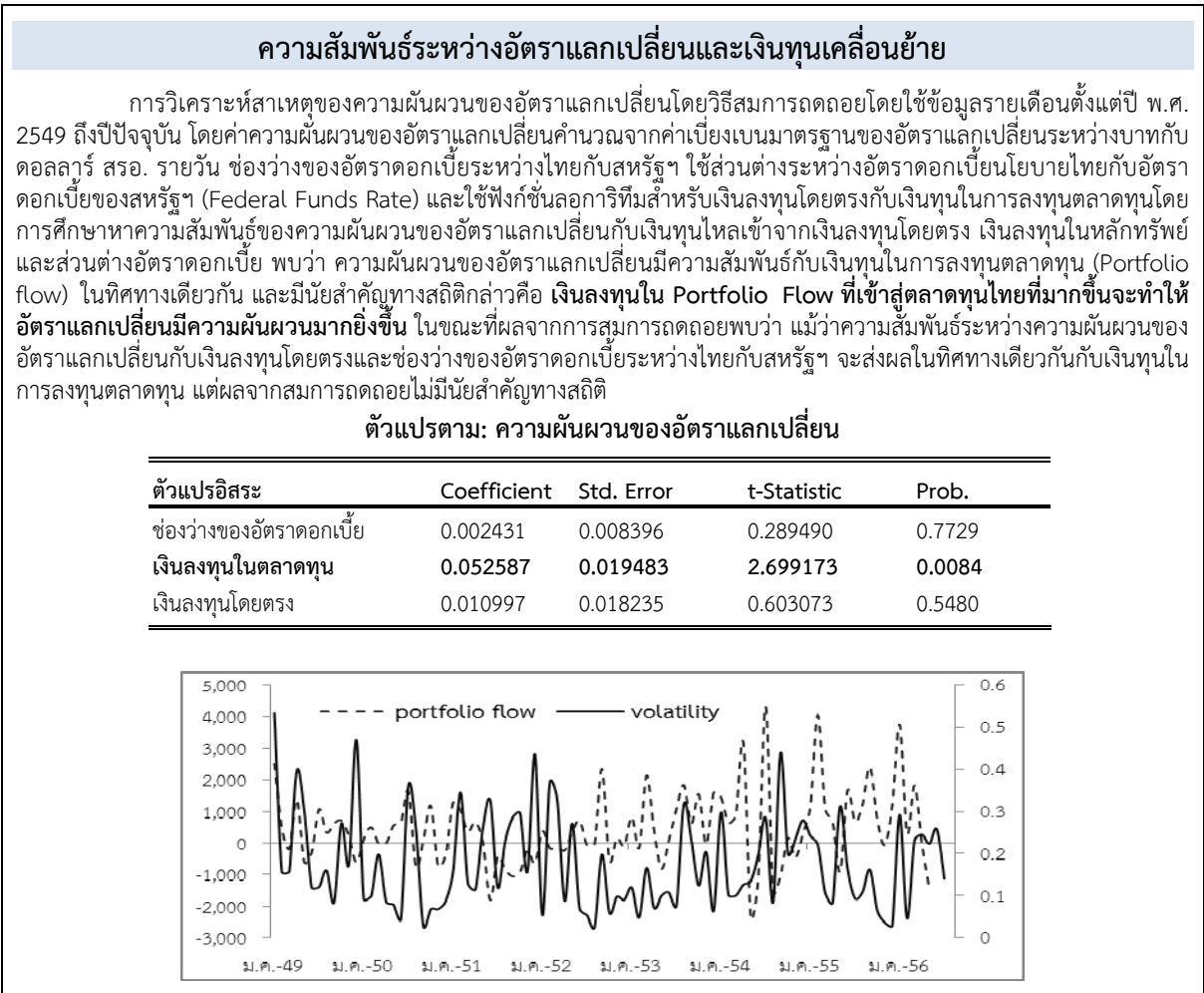
ด้าน ได้แก่ การเปิดเสรีบริการทางการเงิน การเปิดเสรีบัญชีทุน การพัฒนาตลาดทุน และการเชื่อมโยงระบบการชำระเงิน ซึ่งที่ผ่านมาได้มีความก้าวหน้าของการดำเนินงานมาเป็นลำดับ ทั้งการดำเนินงานตามแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่หนึ่ง (พ.ศ. 2547-2551) และระยะที่สอง (พ.ศ. 2553-2557) และแผนพัฒนาตลาดทุนตลอดจนมีการปรับลดมาตรการทางด้านภาษีเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งผลจากการดำเนินงานที่ผ่านมา เมื่อนำมาประมวลกับสภาวะแวดล้อมและบริบทการพัฒนาในอนาคต ที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของเศรษฐกิจและโครงสร้างทางการค้า การลงทุน จึงเกิดเป็นความท้าทายต่อผู้กำหนดนโยบายทางการเงินและการคลัง และการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาค ในประเด็นต่อไปนี้

4.3.1 โครงสร้างการออม/การลงทุนในภูมิภาคมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไป การเปิดเสรีในภาคการเงินส่งผลกระทบต่อการออมและการลงทุนใน 2 มิติ ได้แก่ มิติทางด้านปริมาณ ซึ่งหมายถึงการเพิ่มระดับการออมและการลงทุน (Quantity Effect) และมิติทางด้านคุณภาพ ซึ่งหมายถึง การเพิ่มประสิทธิภาพของเงินออมและลงทุน (Quality Effect) ซึ่งในมิติทางด้านปริมาณนั้น ข้อสรุปจากผลงานวิจัยและการศึกษาเชิงประจักษ์หลายชิ้นยังมีความแตกต่างกัน เช่น ผลการศึกษาของ McKinnon (2516) และ Shaw (2516) พบว่าการเปิดเสรีทางการเงิน ซึ่งได้แก่ การยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ย การผ่อนคลายกฎระเบียบทางการเงิน และการลดข้อจำกัดในการทำธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ จะช่วยเพิ่มปริมาณการออมและการลงทุนโดยรวม รวมถึงอัตราผลตอบแทนของการลงทุนจะเพิ่มสูงขึ้นด้วย เนื่องจากผู้ลงทุนสามารถใช้เครื่องมือทางการเงินมาช่วยในการบริหารความเสี่ยงในการลงทุนได้ดีขึ้น ในทางตรงกันข้าม ผลการศึกษาของ Bandiera และคณะ (2543) สรุปว่า การเปิดเสรีทางการเงินจะลดระดับของการออม เนื่องจากการเปิดเสรีทางการเงินจะทำให้ประชาชนเข้าถึงสินเชื่อได้ง่ายขึ้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมการบริโภค และเป็นปัจจัยลบต่อการออม เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Devereux และ Smith (2537) ที่พบว่าการเปิดเสรีในภาคการเงินจะช่วยให้ประชาชนมีเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงสำหรับอนาคตเพิ่มขึ้นและส่งผลให้แรงจูงใจในการออมของประชาชนลดลง

อย่างไรก็ตาม ในมิติทางด้านคุณภาพนั้น มีงานวิจัยหลายฉบับที่แสดงว่าการเปิดเสรีทางการเงิน จะช่วยการเพิ่มประสิทธิภาพของภาคการเงิน เพิ่มผลิตภาพการผลิต และนำไปสู่การขยายตัวทางเศรษฐกิจในที่สุด อาทิ ผลการศึกษาของ Abiad และคณะ (2547) ซึ่งได้ข้อสรุปว่า (1) การเปิดเสรีทางการเงิน โดยการขยายการเข้าถึงสินเชื่อ การยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ย และการยกเลิกข้อจำกัดในการทำธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ จะมีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับเงินลงทุนได้ (2) ประเทศที่มีระดับของการเปิดเสรีทางการเงินน้อยกว่าจะมีความแตกต่างของผลตอบแทนจากเงินลงทุนค่อนข้างสูง เนื่องจากเงินทุนจะไหลเข้าไปที่บริษัทขนาดใหญ่จนเกินความต้องการ ในขณะที่บริษัทขนาดเล็กมีแนวโน้มที่จะขาดแคลนแหล่งเงินทุนเพื่อดำเนินธุรกิจ และ (3) การเพิ่มสภาพคล่องในตลาดหลักทรัพย์จะช่วยลดความแตกต่างของผลตอบแทนของเงินทุน

จากผลการศึกษาที่ผ่านมา จึงมีความเป็นไปได้ว่าการเปิดเสรีทางการเงินอาจจะทำให้ระดับเงินออมโดยรวมของประเทศลดลง อย่างไรก็ตาม ยังคงมีปัจจัยเชิงบวกจากการเพิ่มประสิทธิภาพของเงินทุนมาช่วยลดผลกระทบทางด้านระดับเงินออม เพื่อเป็นการลดผลกระทบดังกล่าวภาคการเงินของไทยจึงควรเร่งปรับตัวเพื่อเพิ่มผลตอบแทนจากการเงินลงทุน โดยเฉพาะการลดต้นทุนของภาคการเงิน ซึ่งในปัจจุบันพบว่า ความสามารถในการทำกำไรของภาคการเงินไทยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ดังนั้น ภาคการเงินจะต้องมีการพัฒนาโดยการเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนเพื่อสร้างผลตอบแทนจากการลงทุนให้อยู่ในระดับที่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้และจะนำไปสู่การเพิ่มผลิตภาพและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไทยในที่สุด

4.3.2 ความผันผวนของเงินทุนเคลื่อนย้ายและอัตราแลกเปลี่ยน การเปิดเสรีการค้าเคลื่อนย้ายเงินทุน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การเคลื่อนย้ายเงินทุนมีความสะดวก รวดเร็ว และต้นทุนต่ำ เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยอาศัยหลักการกระจายความเสี่ยงและการกระจายการบริโภคระหว่างช่วงเวลา (Intertemporal Consumption Allocation) แม้กระนั้นก็ตาม แนวคิดดังกล่าวอยู่บนสมมติฐานที่ว่าตลาดมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ (Well-functioning) ปราศจากการบิดเบือนกลไกตลาด มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างสมมาตร (Symmetric Information) และมีข้อบังคับ กฎระเบียบที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ตลาดมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างไม่สมมาตรหรือไม่เท่าเทียมกัน กฎระเบียบ และการกำกับดูแลมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจทำให้มีการหาประโยชน์จากภาวะข้อมูลข่าวสารที่ไม่สมมาตรดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีปัจจัยทางด้านจิตวิทยา เช่น ความตื่นตระหนกและพฤติกรรมแห่ตามกันของนักลงทุนจำนวนมาก (Herding) ซึ่งอาจทำให้มีการเร่งขายหรือซื้อทรัพย์สินบางประเภทอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะสินทรัพย์ที่เป็นเงินลงทุนระยะสั้น และสร้างความเสี่ยงต่อเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจและการเงิน เช่นที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียปี 2540 ซึ่งสร้างความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนและภาวะตึงตัวของสินเชื่อ (Credit Crunch) เนื่องจากมีเงินไหลออกจากภาคธนาคารอย่างรวดเร็ว และส่งผลให้ต้นทุนทางการเงินของภาคธุรกิจสูงขึ้นจนส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจจริง นอกจากนี้ การเคลื่อนย้ายของเงินทุนส่งผลให้อัตราแลกเปลี่ยนมีความผันผวนมากขึ้นและทำให้ต้นทุนทางธุรกรรมของระบบเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าทางการค้าการลงทุน และอาจทำให้การรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไม่สามารถบังเกิดผลได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ดังนั้น การดูแลระดับของเงินทุนเคลื่อนย้ายในตลาดทุน อัตราแลกเปลี่ยน ให้เหมาะสม รวมทั้งการพัฒนาตลาดทุนให้สามารถรองรับความเสี่ยงได้สูงขึ้น จึงเป็นสิ่งที่ผู้กำหนดนโยบายควรให้ความสำคัญ

4.3.3 เสถียรภาพและประสิทธิภาพของระบบสถาบันการเงิน

แนวคิดของการเปิดเสรีบริการทางการเงินและการเปิดเสรีการลงทุนนอกจากจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับภาคการค้าและบริการแล้ว ยังจะเป็นการสนับสนุนสถาบันการเงินในภูมิภาคอาเซียนให้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านประสิทธิภาพและเสถียรภาพ โดยการสร้างเครือข่าย ขยายฐานลูกค้า เพิ่มระดับการแข่งขัน เพิ่มการเข้าถึง หรือมีการควบรวมกิจการ เกิดการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน ซึ่งจะช่วยให้ประสิทธิภาพและลดต้นทุนการให้บริการ จากการประหยัดจากขนาด (Economy of Scale) ทำให้ภาคธนาคารมีความสามารถมีความเข้มแข็ง และความทนทาน (Resilient) ต่อวิกฤติเศรษฐกิจได้ดีขึ้น และช่วยการเพิ่มผลตอบแทนจากเงินออมและเงินลงทุน ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มผลิตภาพการผลิต และการเติบโตของเศรษฐกิจโดยรวมในที่สุด อย่างไรก็ตาม ภาคธนาคารเป็นภาคที่มีความอ่อนไหว และระดับการพัฒนาของธนาคารในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันทำให้ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากธนาคารต่างชาติจะยังคงมีอยู่ เนื่องมาจากการดำเนินธุรกรรมที่มีความเสี่ยงสูง หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะเป็นการเก็งกำไรระยะสั้น ซึ่งจะสร้างความผันผวนให้กับเงินทุนเคลื่อนย้าย และส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้ การเข้ามาของธนาคารต่างประเทศอาจทำให้ธนาคารในประเทศสูญเสียส่วนแบ่งตลาด และความเชื่อมโยงระหว่างธนาคารต่างๆ อาจจะทำให้เกิดความเสี่ยงจากความสามารถในการดำเนินงานของสถาบันคู่ค้า (Counter Party Risk) ภาวะการขาดสภาพคล่อง และการตั้งตัวของสินเชื่อ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อภาคการเงินแล้ว ยังส่งผลไปยังภาคเศรษฐกิจจริงอีกด้วย

4.3.4 เสถียรภาพและประสิทธิภาพของตลาดทุน

แผนพัฒนาตลาดทุนไทยมีเป้าหมายสำคัญในการเพิ่มบทบาทตลาดทุนในระบบเศรษฐกิจ การขยายฐานนักลงทุน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของตลาดทุน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของตลาดทุน และสร้างการเชื่อมโยงกับตลาดทุนโลก นอกจากนี้ตลาดทุนในกลุ่มประเทศอาเซียนได้มีข้อตกลงในด้าน การเชื่อมโยงตลาดทุนอาเซียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับมาตรฐานตลาดทุนอาเซียนสู่ระดับสากล สร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนทั่วโลก รวมทั้งส่งเสริมเงินทุนไหลเข้าและการเข้าถึงตลาดให้มีความสะดวกมากขึ้น รวมถึงการเปิดเสรีใบอนุญาตและราคา ภายใต้พันธกรณี ASEAN Framework Agreement on Services (AFAS) และ ความร่วมมือภายใต้ ASEAN Capital Markets Forum (ACMF) ซึ่งในปัจจุบันได้มีการเชื่อมโยงระบบการซื้อขายหลักทรัพย์ระหว่างตลาดหลักทรัพย์ในอาเซียน 3 แห่งแรกผ่าน ASEAN trading link ได้แก่ ตลาดหลักทรัพย์มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย เพื่อให้ให้นักลงทุนซื้อขายหลักทรัพย์ระหว่างประเทศได้สะดวกยิ่งขึ้น และเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการซื้อขายหลักทรัพย์ ชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ รวมถึงการกระจายข้อมูลหลักทรัพย์ โดยนักลงทุนสามารถซื้อขายหลักทรัพย์ตราสารทุนได้ทุกหลักทรัพย์ เช่น กรณีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นักลงทุนต่างชาติสามารถซื้อขายหลักทรัพย์ทุกหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) และ ตลาดหลักทรัพย์ MAI ได้ อย่างไรก็ตาม การซื้อขายระหว่างตลาดยังทำได้จำกัด เนื่องจากยังมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขกฎระเบียบบางประการเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงตลาดหลักทรัพย์อาเซียนอย่างเต็มรูปแบบ เช่น กฎระเบียบทางด้านศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การเชื่อมโยงตลาดทุนอาเซียนมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดการไหลเข้าของเงินทุนต่างประเทศมากขึ้น

การพัฒนาตลาดทุนให้สอดคล้องกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะช่วยให้ภาคธุรกิจมีช่องทางในระดมทุนมากขึ้น และมีต้นทุนการระดมทุนที่ถูกลง อีกทั้งยังเป็นการลดการพึ่งพาระบบธนาคารพาณิชย์ แต่การดำเนินการดังกล่าวยังมีข้อจำกัดเนื่องจากความแตกต่างทั้งทางด้านขนาด

ประสิทธิภาพ และผลิตภัณฑ์ในตลาดทุนของแต่ละประเทศ นอกจากนั้น การเชื่อมโยงตลาดทุนอาจส่งผลให้ตลาดทุนในประเทศที่มีระดับการพัฒนาต่ำกว่าถูกลดระดับความสำคัญลง (โดยเฉพาะตลาดทุนไทยที่มีการพัฒนาค่อนข้างช้าเมื่อเทียบกับมาเลเซียและสิงคโปร์) รวมทั้งจะทำให้ตลาดทุนมีความอ่อนไหวต่อสถานการณ์เศรษฐกิจการเงินของกลุ่มประเทศที่มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ซึ่งหากตลาดการเงินของประเทศใดประเทศหนึ่งมีความเข้มแข็งไม่เพียงพอ อาจจะเป็นสาเหตุให้เกิดการลุกลามของวิกฤตการณ์การเงิน (Contagion Effect) อย่างรุนแรงขึ้นได้

4.3.5 ภาคการคลัง

การเปิดเสรีภายใต้ความตกลงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อฐานะการคลังที่สำคัญใน 2 ด้าน ด้านแรกการปรับลดอัตราภาษีศุลกากรภายใต้การเปิดเสรีทางการค้าสินค้าทำให้รายรับของรัฐบาลจากภาษีศุลกากรลดลง แม้ว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการเปิดเสรีทางการค้าจะทำให้มีรายรับจากภาษีเงินได้เพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ผลการวิเคราะห์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของรายรับภาษีเงินได้ไม่เพียงพอที่จะชดเชยการลดลงของรายรับจากภาษีศุลกากร จึงทำให้ภาครัฐอาจมีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหารายได้จากภาษีอื่นๆ อย่างไรก็ดีตามผลการศึกษาของ สศช. (2554) พบว่ามาตรการชดเชยดังกล่าวส่งผลกระทบต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจแตกต่างกันตามมาตรการภาษีที่เลือกใช้และในบางกรณีการเลือกใช้มาตรการชดเชยจะทำให้ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดเสรีทางการค้าลดลงอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อปัญหาการกระจายรายได้ในระบบเศรษฐกิจ ในด้านที่สอง การแข่งขันทางภาษีมักมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีทำให้นักลงทุนมีแนวโน้มที่จะลงทุนในประเทศที่ให้ผลประโยชน์ทางภาษีสูงสุด เงื่อนไขดังกล่าวทำให้ประเทศสมาชิกมีการแข่งขันทางด้านภาษี (Tax Competition) เพื่อดึงดูดเงินลงทุนจากต่างชาติ โดยเฉพาะการปรับลดภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รวมถึงให้สิทธิประโยชน์ในการลงทุน เพื่อรักษา “ขีดความสามารถในการแข่งขัน” โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ จากผลการศึกษาของ Matthews (2554) ในกลุ่ม OECD พบว่าการลดอัตราภาษีจะทำให้ฐานภาษีขยายตัวและส่งผลให้รายรับของรัฐบาลเพิ่มขึ้นในระยะยาวก็ตาม แต่ในบางกรณีการลดอัตราภาษีทำให้รายได้ของรัฐบาลลดลงและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของบริการสาธารณะ ดังนั้นรัฐบาลจึงหารายได้จากแหล่งอื่นมาเพื่อชดเชยรายได้จากภาษีทางตรง โดยประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ใช้วิธีการปรับเพิ่มภาษีทางอ้อม เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้มีรายได้น้อยและทำให้ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้เพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งเป็นการผลักภาระสู่ภาคส่วนอื่นๆ ของสังคม ในกรณีของประเทศไทย การศึกษาโดย Houghton (2554) พบว่าการเพิ่มขึ้นของภาษีทางอ้อม เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่มจะส่งผลกระทบต่ออัตราค่าจ้างที่ตาม แต่ผลกระทบส่วนเพิ่มต่อสัดส่วนภาระภาษีไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนการลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ นอกจากนั้น การลดอัตราภาษีและให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเปรียบเสมือนการให้ความช่วยเหลือ (Subsidy) โดยไม่มีเงื่อนไขว่าผู้ได้รับประโยชน์จะต้องพัฒนาประสิทธิภาพให้กับระบบตลาดแต่อย่างใด ทำให้บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่เป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากการปรับลดอัตราภาษีและให้สิทธิประโยชน์ ในขณะที่ผู้มีรายได้น้อยได้รับผลกระทบ ดังนั้นควรมีการดำเนินการปฏิรูปภาษีทั้งระบบ เพื่อรองรับผลกระทบดังกล่าว โดยเฉพาะการใช้ภาษีที่ดิน ภาษีมรดก ภาษีสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมาตรการทางด้านรายจ่ายของภาครัฐเพื่อรองรับผลกระทบทางด้านกระจายรายได้ที่เกิดจากการลดภาษีศุลกากรและภาษีเงินได้เพื่อรักษาขีดความสามารถในการแข่งขัน ที่จะเกิดขึ้นภายหลังการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

4.4 การดำเนินนโยบายการเงินและการคลัง

วัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งของการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือการลดต้นทุนของกิจกรรมเศรษฐกิจ อาทิ การลดอัตราภาษีนำเข้าวัตถุดิบเพื่อส่งเสริมการผลิตให้มีต้นทุนที่ต่ำลง การเคลื่อนย้ายแรงงานและทุนอย่างเสรี รวมถึงการเปิดเสรีบริการทางการเงินและระบบชำระเงิน ในกรณีที่มีความแตกต่างของต้นทุนทางธุรกรรมผู้ประกอบการและนักลงทุนเคลื่อนย้ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจไปยังประเทศที่มีต้นทุนธุรกรรมต่ำกว่าและอาจสร้างความผันผวนต่อระบบเศรษฐกิจ ผลการศึกษาการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในอเมริกาใต้ของ Baer และคณะ (2545) พบว่าการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจจะไม่สามารถดำเนินได้อย่างเต็มประสิทธิภาพหากขาดความร่วมมือในด้านนโยบายเศรษฐกิจ ทั้งนี้การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจที่ไม่สอดคล้องกันของประเทศสมาชิก จะทำให้เงินทุนและแรงงานเคลื่อนย้ายไปยังประเทศที่มีสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยมากกว่า ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศต่างๆ และส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นรวมทั้งเพิ่มความยากลำบากในการดำเนินธุรกิจและจะส่งผลกระทบต่อความผันผวนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเงินเพิ่มสูงขึ้น ความผันผวนดังกล่าวเป็นส่วนประกอบของต้นทุนธุรกรรม ดังนั้นความร่วมมือทางด้านนโยบายเศรษฐกิจของสมาชิกประเทศจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น

นอกจากนั้น การรวมกลุ่มของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกทั้งนโยบายการเงินและนโยบายการคลังมีความคล่องตัวน้อยลงและมีข้อจำกัดมากขึ้น ในทางกลับกันการตัดสินใจทางนโยบายเศรษฐกิจมหภาคของแต่ละประเทศ จะส่งผลกระทบต่อประเทศอื่น ๆ ในวงกว้างขึ้นและมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม เนื่องจากระบบเศรษฐกิจมีการขยายขอบเขต (Territory) กว้างขึ้น ดังนั้นการบริหารเศรษฐกิจมหภาคจึงต้องมีความระมัดระวังและรอบคอบมากกว่าเดิม การปรับเปลี่ยนเป้าประสงค์ของนโยบายการเงินของไทย ให้มีความสอดคล้องกับแนวนโยบายของประเทศสมาชิกจึงมีความสำคัญมากขึ้นในการรักษาเสถียรภาพของประเทศและกลุ่มประเทศสมาชิกโดยภาพรวม นอกจากนี้ ความเป็นอิสระของการดำเนินนโยบายการคลังของประเทศมีแนวโน้มจะลดลงเช่นเดียวกัน ในแง่มุมของเศรษฐศาสตร์สาธารณะการเคลื่อนย้ายเงินทุน แรงงาน รวมทั้งการค้าเสรี จะทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างประเทศต่างๆ ในการปรับโครงสร้างภาษีให้มีความใกล้เคียงกัน (Benefit Tax Structure) จนการจ่ายภาษีนั้นมีความใกล้เคียงกับต้นทุนการบริการสาธารณะที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้มีแนวโน้มที่จะเกิดความร่วมมือกันทางด้านนโยบายภาษีมากขึ้น (Gordon 2535) ตามทฤษฎีดังกล่าว การดำเนินนโยบายการคลังในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงมีแนวโน้มที่จะมีการปรับโครงสร้างภาษีในประเทศมิให้มีความเหลื่อมล้ำกันมากจนเกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุน แรงงาน รวมทั้งการค้า ดังนั้น ในบริบทของประเทศไทยซึ่งมีอัตราภาษีเฉลี่ยโดยรวมสูงกว่าประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียน จึงมีแนวโน้มที่จะต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างภาษีให้มีความใกล้เคียงกับประเทศสมาชิกมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อรายได้ภาครัฐที่มีแนวโน้มลดลง ดังนั้นภาครัฐควรมุ่งเน้นการปฏิรูปโครงสร้างภาษีทั้งระบบเพื่อรักษาสถานะการคลังของประเทศให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

5

แนวทางการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคและการเงิน

ผลการวิเคราะห์ในส่วนที่ 4 แสดงถึงทิศทาง แนวโน้ม และประเด็นต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความท้าทายในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจในอนาคตที่จะเกิดจากการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งในด้านการค้า ซึ่งแม้จะทำให้เศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้นแต่ส่งผลกระทบต่อเกิดการกระจุกตัวของโครงสร้างการผลิตและมีแนวโน้มที่จะตอกย้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ ในขณะที่ผลประโยชน์

จากการเปิดเสรีทางการค้าในระยะยาวยังขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิต การเปิดเสรีทางการเงิน ยังมีความท้าทายจากความอ่อนไหวในภาคการเงินที่จะเพิ่มขึ้นจากความเชื่อมโยงของระบบการเงินในประเทศต่างๆ และขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการเงินในประเทศ ในด้านการคลัง การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อฐานะการคลังของภาครัฐ และในด้านการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ ความเป็นอิสระของการดำเนินนโยบายการเงินการคลังมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากการดำเนินนโยบายจำเป็นที่จะต้องมีความสอดคล้องกับประเทศสมาชิกอื่นๆ เพื่อลดความผันผวนที่จะเกิดขึ้นกับระบบเศรษฐกิจและสนับสนุนให้การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้เงื่อนไขแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมของการดำเนินนโยบายดังกล่าว การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจควรให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

5.1 นโยบายการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

การเปิดเสรีทางการค้าเป็นเงื่อนไขความตกลงที่มีข้อกำหนด กรอบระยะเวลาที่ชัดเจน และเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ผลประโยชน์ในการขยายตัวของเศรษฐกิจและการส่งออกที่เกิดจากการปรับลดอัตราภาษีศุลกากรยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ในขณะที่ผลประโยชน์ในระยะยาวยังขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิต ระดับรายได้ของประชากรในประเทศคู่ค้า และการพัฒนาความเชื่อมโยงของฐานการผลิตไทยกับประเทศสมาชิกอื่นๆ ในขณะเดียวกันพลวัตที่เกิดจากการเปิดเสรีทางการค้ามีแนวโน้มที่จะทำให้โครงสร้างการผลิตมีการกระจุกตัวและตอกย้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ ดังนั้น การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจจึงควรให้ความสำคัญกับ

5.1.1 การสนับสนุนความร่วมมือเพื่อให้ประเทศสมาชิกอื่นๆ มีความพร้อมในการดำเนินการเปิดเสรีทางการค้าทั้งด้านการปรับลดอัตราภาษีศุลกากรและการขจัดมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี เพื่อกระตุ้นการให้เกิดผลประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้า

5.1.2 การอำนวยความสะดวกการค้าเพื่อลดต้นทุนของผู้ส่งออก ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า ผลประโยชน์ที่เกิดจากการอำนวยความสะดวกการค้ามีศักยภาพที่จะสูงกว่าผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการปรับลดอัตราภาษีศุลกากรภายใต้กรอบข้อตกลงทางการค้า หากสามารถทำให้ต้นทุนของผู้ส่งออกลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

5.1.3 การเร่งรัดพัฒนาความเชื่อมโยงอุตสาหกรรมในภูมิภาค โดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายของไทย เนื่องจากสินค้าไทยมีลักษณะของการแข่งขันระดับสูง แต่เกื้อกูล (Complementary) กับของประเทศสมาชิกอื่นๆ ในระดับต่ำ นอกจากนี้ โครงสร้างการค้าของประเทศสมาชิกที่เกื้อกูลกับไทยยังเกื้อกูลกับประเทศที่มีโครงสร้างการผลิตใกล้เคียงกับไทย

5.1.4 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการไทยที่สอดคล้องกับลักษณะตลาดเป็นส่วน ๆ ไป (Market Segments) เนื่องจากสินค้าไทยมีความเหมือนกับประเทศสำคัญอื่นๆ ค่อนข้างมากและมีความเป็นคู่แข่งทางการค้ากับประเทศอื่นๆ ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะกับมาเลเซีย อินโดนีเซีย และเวียดนามในกลุ่มสินค้าที่เป็นทุนเข้มข้น เช่นเดียวกับการแข่งขันกับพม่า และเวียดนามในกลุ่มสินค้าแรงงานเข้มข้นและเกษตรแปรรูป

5.1.5 การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานโดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานมีฝีมือและกึ่งฝีมือเพื่อรองรับโครงสร้างการผลิตที่จะปรับเปลี่ยนไปสู่การผลิตสินค้าในกลุ่มที่ใช้ทุนและเทคโนโลยีเข้มข้นมากขึ้นตามลำดับ รวมทั้งการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะแรงงานในภาคการผลิตที่เน้นฐานทรัพยากรและภาคการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้นให้สามารถเปลี่ยนงานและเข้าสู่กระบวนการผลิตที่เป็นทุนและเทคโนโลยีเข้มข้น

5.1.6 การพัฒนาและเตรียมความพร้อมปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจให้อำนวยความสะดวกการขยายตัวของการลงทุน โดยให้ความสำคัญกับแหล่งเงินทุนทั้งจากสมาชิกในกลุ่มอาเซียนและนอกกลุ่มอาเซียน รวมทั้งการเตรียมความพร้อมและเพิ่มขีดความสามารถให้กับนักลงทุนไทยเพื่อไปลงทุนในต่างประเทศ

5.1.7 การสนับสนุนการทำงานของกลไกตลาด เพื่อให้การเปิดเสรีทางการค้ากับกลุ่มอาเซียนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเคลื่อนย้ายของปัจจัยการผลิตและการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตของภาคการผลิตในประเทศ รวมทั้งการลดการสูญเสียสวัสดิการทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการส่งออกสินค้าและบริการที่ได้รับการอุดหนุนในประเทศ

5.1.8 การเตรียมการรองรับผลกระทบที่เกิดจากการลดลงของรายได้ภาครัฐ อันเนื่องมาจากการลดลงของรายได้ภาษีศุลกากร โดยการปรับลดรายจ่ายภาครัฐ หรือการแสวงหารายได้อื่นทดแทน โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านารบิดเบือนต่อโครงสร้างการผลิตและซ้ำเติมปัญหาการกระจายรายได้

5.1.9 การเตรียมมาตรการรองรับเพื่อดูแลผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแข่งขันและเพื่อรองรับปัญหาด้านการกระจายรายได้ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการผลิต

5.2 นโยบายการเงินและสถาบันการเงิน

ภาคการเงินเป็นภาคที่มีความอ่อนไหว ระดับการพัฒนาและความแข็งแกร่งในภาคการเงินของแต่ละประเทศที่จะรองรับความผันผวนต่อวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจมีความแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม จำเป็นจะต้องเร่งสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคการเงินของประเทศสมาชิกเพื่อให้สามารถรักษาเสถียรภาพของภาคการเงินและสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นภูมิคุ้มกันจากความเสี่ยงและความท้าทายในภาคการเงิน ที่จะเกิดขึ้นจากการรวมตัวทางการเงินตามเงื่อนไขกรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการเปิดเสรีทางการเงินที่เป็นไปตามทิศทางการพัฒนาในอนาคต ดังนี้

5.2.1 ปรับปรุงเป้าหมายนโยบายการเงินในปัจจุบันให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยนโยบายการเงินจะต้องตอบสนองจุดประสงค์ทั้งด้านการรักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ รักษาเสถียรภาพทางด้านราคา รวมทั้งอัตราแลกเปลี่ยน เพื่อรักษาเสถียรภาพภายในประเทศเป็นหลัก ในขณะที่เดียวกันจะต้องไม่ให้ความแตกต่างกับนโยบายของประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจนเกินไป

5.2.2 ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานในเชิงสถาบัน ทั้งกฎหมายคุ้มครองนักลงทุน และผู้บริโภค ระบบคุ้มครองเงินฝาก มาตรการแก้ไขสถาบันการเงินที่มีปัญหา ดำเนินมาตรการติดตามความเสี่ยงอย่างใกล้ชิด มีระบบเตือนภัย รวมถึงสนับสนุนระบบธรรมาภิบาลในสถาบันการเงิน และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดขององค์กรกำกับดูแล การพัฒนาหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดอันดับความน่าเชื่อถือของประเทศ และหน่วยงานกำกับประกันสินเชื่อ

5.2.3 ควรเร่งสร้างความสมดุลให้กับตลาดการเงินโดยเพิ่มบทบาทตลาดทุนและลดการพึ่งพาธนาคารพาณิชย์ โดยควรเร่งดำเนินการตามแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่สองและแผนพัฒนาตลาดทุน โดยควรให้ความสำคัญในประเด็น ดังต่อไปนี้

(1) สนับสนุนการแข่งขันในภาคธนาคารพาณิชย์ ผ่อนคลายเงื่อนไขการขออนุญาตประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ของธนาคารต่างประเทศ สร้างและใช้มาตรฐานเดียวกันระหว่างธนาคารพาณิชย์ในประเทศและธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ ทั้งทางด้านระเบียบปฏิบัติ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจ เช่น การกำกับดูแล มาตรฐานทางบัญชี ระเบียบวิธีการดำเนินงาน เงื่อนไขในการลงทุน การให้กู้ยืม การบริหารความเสี่ยง และการบริหารจัดการทรัพย์สินและหนี้สิน ข้อกำหนดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ทั้งนี้ กฎระเบียบควรกำหนดตามระดับความเสี่ยงของธุรกิจ ทั้งนี้ สามารถที่จะกำหนดเงื่อนไขในการเข้ามาประกอบธุรกิจของธนาคารต่างชาติให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความพร้อมของแต่ละประเทศ และทยอยให้มีการเปิดแบบค่อยเป็นค่อยไป นอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์ควรเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เช่น ลดต้นทุนการดำเนินงานพัฒนาระบบเทคโนโลยี การปรับยุทธศาสตร์ขององค์กร พัฒนาศักยภาพของบุคลากร พัฒนาโครงสร้างและระบบบริหารจัดการ ยกระดับการบริการ ปรับปรุงนโยบายระเบียบ กฎหมายและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

(2) พัฒนาลาดตราสารหนี้ภาคเอกชน เพื่อให้เป็นทางเลือกในการระดมทุนของภาคเอกชนเพื่อลดการพึ่งพาระบบธนาคาร และเป็นการกระจายความเสี่ยงโดยเฉพาะในยามที่ภาคธนาคารประสบปัญหาวิกฤติ และแก้ปัญหาความไม่สอดคล้องของระยะเวลาในการชำระคืน (Maturity Mismatch) โดยการเร่งพัฒนาตลาดพันธบัตรเอเชีย เพื่อให้เป็นทางเลือกในการระดมทุนและการออมภายในภูมิภาค

(3) พัฒนาลาดทุน และการเชื่อมโยงตลาดทุนของประเทศต่างๆ ที่มีความพร้อม เพื่อขยายฐานลูกค้าและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเงินลงทุน แต่เนื่องจากยังมีความแตกต่างของตลาดทุนในแต่ละประเทศ ทั้งทางด้านสถาบัน (Institutions) กฎระเบียบต่างๆ เช่น ภาษี เป็นต้น จึงควรพัฒนาระบบต่างๆ ให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศควรมุ่งหาจุดแข็งและมุ่งเน้นการทำตลาดทุนในประเทศให้เป็นตลาดเฉพาะ (Niche market) เพื่อให้ตลาดทุนในประเทศไม่ถูกลดระดับความสำคัญ (Marginalized)

5.2.4 ปรับปรุงระบบการกำกับดูแลให้มีความรัดกุม ครอบคลุมความเสี่ยงทุกด้าน และมีความยืดหยุ่น คล่องตัว สามารถจัดการกับปัญหาได้อย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาการแพร่กระจายของความเสียหายไปในวงกว้าง (Too-connected -to -fail) อาทิ

(1) พัฒนาระบบกำกับดูแลตนเองของสถาบันการเงิน โดยการพัฒนาเครื่องมือในการวิเคราะห์ความเสี่ยง ระบบเตือนภัยของสถาบันการเงิน ให้มีความละเอียด ครอบคลุมสามารถวัดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการทำธุรกรรมที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นในมิติต่างๆ ทั้งที่เป็นผลกระทบทางตรงและผลกระทบทางอ้อม

(2) ปรับปรุงระบบการจับเก็บเผยแพร่ข้อมูล และการสื่อสารต่อสาธารณะ เพื่อลดช่องว่างของการได้รับข้อมูลข่าวสารที่ไม่สมบูรณ์ และสร้างความน่าเชื่อถือ เพื่อให้ผู้ลงทุนมีข้อมูลที่ครบถ้วนถูกต้อง และมีความละเอียดเพียงพอในการใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจลงทุน

(3) สนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบกำกับดูแลในระดับภูมิภาค เนื่องจากความเชื่อมโยงระหว่างตลาดทุนในภูมิภาคกับระบบเศรษฐกิจการเงินโลกทำให้มีความเสี่ยงที่วิกฤตการณ์การเงินลูกกลม (Contagion Effect) ได้มากขึ้น ดังนั้น ภาครัฐจึงควรมีการจัดตั้งหน่วยงานระวังภัยทางเศรษฐกิจและการเงินของอาเซียน (Macroeconomic and Finance Surveillance Office: MFSO) ซึ่งเป็นองค์กรที่กำกับการดำเนินนโยบายทั้งทางด้านการเงินการคลังของประเทศสมาชิกให้มีความเหมาะสม ไม่ให้มีช่องว่างที่จะทำให้เกิดการสร้างประโยชน์จากช่องว่างหรือความแตกต่างมากเกินไป เพื่อรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจอาเซียนโดยรวม และรักษาระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในกลุ่ม

5.3 นโยบายการคลัง

การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ส่งผลให้การดำเนินนโยบายการคลังมีความเป็นอิสระน้อยลง โดยเฉพาะการดำเนินนโยบายทางด้านภาษีอากร เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแข่งขันทางภาษีที่ไม่ก่อให้เกิดผลดีกับทุกประเทศในระยะยาว เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อรายได้หลักและเสถียรภาพของประเทศ ดังนั้น เพื่อให้นโยบายการคลังยังคงเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการเศรษฐกิจมหภาคที่จะสนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจในประเทศ ในขณะเดียวกันจะต้องรักษาเสถียรภาพและความแข็งแกร่งทางการคลัง เพื่อรองรับความเสี่ยงในอนาคต จึงขอเสนอแนวทางการดำเนินการทางด้านภาษีในประเทศสมาชิกรวมถึงประเทศไทย ดังนี้

5.3.1 สร้างความร่วมมือกันหรือหาความตกลงร่วมกันทางด้านนโยบายภาษีกับประเทศสมาชิก และควรมีการศึกษาเพื่อปฏิรูปโครงสร้างภาษีของประเทศทั้งระบบ เพื่อกำหนดอัตราภาษีแต่ละประเภทที่เหมาะสมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศ โดยที่ยังคงรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันและสถานะทางการคลังของประเทศให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม รวมถึงการหาแหล่งรายได้อื่นๆ ที่จะมาชดเชยภาษีที่ถูกปรับลดลง

5.3.2 ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายทางด้านรายจ่าย โดยการมุ่งเน้นประสิทธิผลและเป้าหมายของการใช้จ่ายภาครัฐ เพื่อให้ส่งผลโดยตรงต่อการขยายตัวของผลผลิตมวลรวมของประเทศ รวมทั้งการเพิ่มระดับความสามารถในการดำเนินนโยบายการคลัง (Fiscal Space) และเพื่อรักษาฐานะทางการคลังให้มีความแข็งแกร่งเพียงพอในการรองรับความเสี่ยงในอนาคต

5.3.3 ปรับปรุงมาตรการ ง่ายขึ้น การให้แรงจูงใจที่สนับสนุนการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและนโยบายการคลังการลงทุนระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ควรพิจารณาให้ครอบคลุมประเด็นอื่นที่เอกชนใช้พิจารณาตัดสินใจลงทุน เช่น ปัจจัยทางด้านแรงงาน แหล่งวัตถุดิบ แหล่งการตลาด รวมถึงความสะดวกของการขนส่ง ดังนั้น จึงควรพิจารณาปัจจัยที่จะสนับสนุนเงินลงทุนจากต่างประเทศให้รอบด้าน เพื่อมิให้ประเทศไทยต้องเสียโอกาสจากการลดอัตราภาษีหรือสิทธิประโยชน์อื่นๆ โดยไม่จำเป็น

5.4 นโยบายด้านแรงงาน

การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนอกจากจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างการผลิตของประเทศสมาชิกอาเซียนและไทยแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะแรงงานทั้งที่มีฝีมือและไร้ฝีมือ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมด้านแรงงานเพื่อรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตของไทยที่จะเกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนี้

5.4.1 การพัฒนาทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับการขยายตัวของอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มความได้เปรียบเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมีฝีมือและเทคโนโลยีในระดับสูง

5.4.2 การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพในสาขาที่เปิดเสรีเพื่อให้มาตรฐานวิชาชีพของไทยมีมาตรฐานที่เป็นสากลและรองรับกับการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นจากการเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมือจากประเทศสมาชิก ทั้งนี้ การกำหนดมาตรฐานดังกล่าวต้องสอดคล้องกับมาตรฐานและพื้นฐานทางวัฒนธรรมไทย

5.4.3 การพัฒนาโครงสร้างการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตอย่างแท้จริง โดยมีความชัดเจนของความก้าวหน้าและอัตราผลตอบแทนในวิชาชีพอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะวิชาชีพที่ใช้ทักษะและความชำนาญมากกว่าการบริหาร หรือวิชาชีพที่ใช้ทักษะน้อย เพื่อรองรับการแข่งขันในตลาดแรงงานมีฝีมือของภูมิภาคที่มีแนวโน้มการแข่งขันสูงขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ 2555, “แผนการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (3 เสา) Roadmap for ASEAN Community 2015”

สุชาติ ตังทางธรรม และคณะ 2555, “สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2558 Towards AEC 2015” วารสาร 30 ปี คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2556, “ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์: ผลกระทบของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ต่อโครงสร้างเศรษฐกิจมหภาคของไทย” กรุงเทพมหานคร

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2556, “ฐานข้อมูลสำหรับติดตามประเมินผลกระทบของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อโครงสร้างเศรษฐกิจมหภาคของไทย” กรุงเทพมหานคร

ภาษาอังกฤษ

Abiad, Abdul, and Ashoka Mody, 2005, “Financial Reform: What Shapes It? What Shapes It?” *American Economic Review*, 95(1): 66-88

Abiad, Abdul, Nienke Oomes, and Kenichi Ueda, 2008, “The Quality Effect: Does Financial Liberalization Improve the Allocation of Capital?” *Journal of Development Economics* Vol. 87, pp. 270-82.

Asian Development Bank, 2013, “The Road to Asean Financial Integration: A Combined Study on Assessing the Financial Landscape and Formulating Milestones for Monetary and Financial Integration in ASEAN” Asian Development Bank report. Baer, W., Cavalcanti, T., & Silva, P. (2002). Economic integration without policy coordination: The case of MERCOSUR. *Emerging Market Review*, 3, 269–291.

Bandiera, Oriana, Gerard Caprio, Patrick Hanohan, and Fabio Schiantarelli, 2000, “Does Financial Reform Raise or Reduce Saving?” *Review of Economics and Statistics*, Vol. 82, No. 2 (May), pp. 239–63.

Bhagwati, Jagdish. 1998. "The Capital Myth: The Difference between Trade in Widgets and Trade in Dollars" *Foreign Affairs* 77:3, pp. 7-12.

Devereux, Michael B., and Gregor W. Smith, 1994, "International Risk Sharing and Economic Growth" *International Economic Review*, Vol. 35 (August), pp. 535-50.

Haughton, Jonathan, 2011, "Tax Incidence in Thailand" World Bank Office, Bangkok, Thailand.

Huang, X., H. Zhou, and H. Zhu, 2009a, "Assessing the Systemic Risk of a Heterogeneous Portfolio of Banks During the Recent Financial Crisis" Federal Reserve Board Finance and Economics Discussion Series 2009-44, Board of Governors of the Federal Reserve.

Roger H. Gordon, 1992. "Canada-U.S. Free Trade and Pressures for Tax Coordination" NBER Chapters, in: Canada-U.S. Tax Comparisons, pages 75-96 National Bureau of Economic Research, Inc.

Lee, Choong Lyol and Takagi, Shinji, "Deepening Association of Southeast Asian Nations' Financial Markets" (April 1, 2013). ADBI Working Paper 414.

Matthews, S. (2011), "What is a "Competitive Tax System?", OECD Taxation Working Papers, No. 2, OECD Publishing.

McKinnon, Ronald, 1973, "*Money and Capital in Economic Development*" Washington: Brookings Institution.

Shaw, Edward S., 1973, "*Financial Deepening in Economic Development*" New York: Oxford University Press.

แหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

“เงินลงทุนโดยตรงของไทยในต่างประเทศ จำแนกตามประเทศ (ดอลลาร์ สรอ.)” ธนาคารแห่งประเทศไทย, http://www2.bot.or.th/statistics/Download/EC_XT_053_TH_ALL.XLS, เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2556

“เงินลงทุนโดยตรงของไทยในต่างประเทศ จำแนกตามประเทศ (ดอลลาร์ สรอ.)” ธนาคารแห่งประเทศไทย, http://www2.bot.or.th/statistics/Download/EC_XT_057_TH_ALL.XLS, เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2556

“สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย”, กระทรวงพาณิชย์, จาก Website

<http://www2.ops3.moc.go.th/>, เข้าถึงเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2556.

“องค์ความรู้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”, ศูนย์ข้อมูลความรู้ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, จาก Website

<http://www.thai-aec.com>, เข้าถึงเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2556.

“ASEAN Statistics Leaflet: selected key indicators 2011”, The ASEAN Secretariat. จาก

Website www.asean.org, เข้าถึงเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2556.

UNCTAD Statistics, Aug 2013. “Foreign direct investment” จาก Website

http://unctadstat.unctad.org/ReportFolders/reportFolders.aspx?sRF_ActivePath=p,5&sRF_Expanded=,p,5, เข้าถึงเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2556.

The ASEAN Secretariat, Jan 2013. “Table 25 Foreign direct investments net inflow, intra- and extra-ASEAN, 2009 – 2011” จาก Website

http://www.asean.org/images/2013/resources/statistics/Foreign%20Direct%20Investment%20Statistics_/Table%2025.xls, เข้าถึงเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2556.